



รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เรื่อง

การจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนโดยรอบ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

DATABASE INFORMATION OF AGRICULTURAL IN COMMUNITY
AROUND MAEJO UNIVERSITY

โดย

ไพศาล กาญจนวงศ์ อานทิพย์ มงคลเทพ และจรงค์ บัวลอย

2551



รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เรื่อง การจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนโดยรอบ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
DATABASE INFORMATION OF AGRICULTURAL IN COMMUNITY AROUND
MAEJO UNIVERSITY

ได้รับการจัดสรรงบประมาณวิจัย ประจำปี 2551
จำนวน 88,000 บาท

หัวหน้าโครงการ ไพศาล กาญจนวงศ์
ผู้ร่วมโครงการ อานทิพย์ มงคลเทพ และ จงรักษ์ บัวลอย

งานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์

31 มีนาคม 2552

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย “การจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนโดยรอบ มหาวิทยาลัยแม่โจ้” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร ปีงบประมาณ 2551 เป็นโครงการวิจัยที่ต้องการค้นหาปราชญ์ทางการเกษตรที่อยู่โดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างเดือน ตุลาคม 2550 ถึง กันยายน 2551 โดยความร่วมมือของชุมชนในพื้นที่เป็นผู้ให้ข้อมูล และผู้ช่วยวิจัยในการประสานงานติดต่อกับชุมชน โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าจะได้จัดเก็บข้อมูลปราชญ์เข้าอยู่ในรูปของฐานข้อมูลเพื่อเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจ และเพื่อประกาศยกย่องปราชญ์ ผู้ซึ่งทำคุณประโยชน์ให้กับท้องถิ่นโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และต่อประเทศชาติ

ขอขอบคุณชุมชน อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์ ที่เป็นผู้จุดประกายความคิดและให้คำปรึกษา ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในหมู่บ้านที่ศึกษา จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คณะผู้ดำเนินงานโครงการ คงไม่มีโอกาสมาเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน หากไม่ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จึงขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2552

สารบัญเรื่อง

สารบัญตาราง	ก
สารบัญภาพ	ข
บทคัดย่อ	ค
Abstract	ง
บทที่ 1 คำนำ (INTRODUCTION)	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
เอกสารที่เกี่ยวข้อง	3
1. ปราชญ์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น	4
2. กรณีศึกษาปราชญ์ชาวบ้าน	6
3. การจัดการสารสนเทศและองค์ความรู้	8
4. บทบาทของมหาวิทยาลัยกับท้องถิ่นและชุมชน	9
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
บทที่ 2 อุปกรณ์และวิธีการ (MATERIALS AND METHODS)	14
สถานที่ดำเนินการศึกษาวิจัย	14
ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	16
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	16
ขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	17
ขอบเขตของการวิจัย	17
บทที่ 3 ผลการศึกษาวิจัย (RESULTS)	18
1. ข้อมูลทั่วไปตำบล	19
2. รฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตร	27
3. รูปแบบการถ่ายทอดผ่านระบบอินเทอร์เน็ต	45

สารบัญเรื่อง(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 วิจัยรณผลการวิจัย	55
เอกสารอ้างอิง	59



(ก)

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนประชากรในตำบลแม่แฝก	20
2	แสดงจำนวนประชากรในตำบลแม่แฝกใหม่	23
3	แสดงจำนวนประชากรในตำบลป่าไผ่	24



สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบแบบสร้างองค์ความรู้	9
2	กรอบแนวคิดงานวิจัย	12
3	แผนผังแสดงจุดที่ตั้งตำบลแม่แฝก ตำบลแม่แฝกใหม่ ตำบลหนองหาร ตำบลหนองจ่อม และตำบลป่าไผ่	20
4	ชิมโอน ปัญญา	27
5	กิจกรรมทางการเกษตร	28
6	วันชัย ไฉย	32
7	กิจกรรมทางการเกษตร	33
8	แผนผังพื้นที่ทำการเกษตรของนายวันชัย ไฉย	33
9	สมพร ทิพย์มัลย์	34
10	กิจกรรมทางการเกษตร	35
11	บุญศรี ใจเป็ง	36
12	กิจกรรมทางการเกษตร	37
13	คู่มือการปลูกมันฝรั่ง	37
14	ประดิษฐ์ ทิพนี	38
15	กิจกรรมการเกษตร	39
16	พรหม ใจเมคา	40
17	แสดงแผนผังการจัดการฟาร์มของนายพรหม ใจเมคา	41
18	กิจกรรมทางการเกษตร	42
19	หน้าแรกของเว็บไซต์ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรรอบ ชุมชนมหาวิทยาลัยแม่โจ้	45
20	ภาพรายละเอียดโครงการ	46
21	ภาพแผนที่หมู่บ้านโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้	47

การจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนโดยรอบ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

DATABASE INFORMATION OF AGRICULTURAL IN COMMUNITY AROUND
MAEJO UNIVERSITY

ไพศาล กาญจนวงศ์
PAISARN KANCHANAWONG

อาบทิพย์ มงคลเทพ
ARBTHIP MONGKOLTHEP

จรงค์ บัวลอย
JONGRUK BOUROL

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

(ค)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชน โดยรอบ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นและองค์ความรู้ทางการเกษตรในชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ 2) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบการนำเสนอ และถ่ายทอดในรูปแบบต่าง ๆ แก่ชุมชนรอบมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ 3) เพื่อสร้างระบบการนำองค์ความรู้ที่ได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณะผ่านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต เริ่มดำเนินการตั้งแต่ มกราคม 2551 ถึง เมษายน 2552 รวมระยะเวลา 14 เดือน ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร อินเทอร์เน็ต และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจในพื้นที่ สอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้จำนวน 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลหนองจ้อม ตำบลป่าไผ่ ตำบลแม่แฝก ตำบลแม่แฝกใหม่ ตำบลหนองหาร โดยใช้เกณฑ์ 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ไร่เรียน ด้านการบูรณาการวิทยาการสมัยใหม่ ด้านการสร้างเครือข่ายความรู้ ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ พบปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรจำนวน 6 ราย

(၁)

ABSTRACT

The research conducted on local agricultural sage in communities around Mae Jo University aims 1) to study and collect database of philosopher and knowledge in agricultural communities around Mae Jo University 2) to transfer collected knowledge from the studies presented and transmitted in various form to communities around Mae Jo University as an example of applied learning 3) to create knowledge system that had been published to the public through internet network, started from January 2008 to April 2009 totally 14 months, researcher had internet and documentary study as secondary data, area explore and interview local concerned and relevant agencies in communities around Mae Jo University as primary data in 5 sub-district included Nong Jom, Papai, Mae Feank, Mae Feank Mai, Nonghaan, by using 4 criterions, learning enthusiasm, integration of knowledge of modern science, created networking of knowledge, knowledge transfer. Found 6 of local agricultural philosopher.

บทที่ 1

คำนำ (Introduction)

นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นมา (พ.ศ. 2540-2544) ประเทศไทย ได้ปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคม โดยยึดหลัก “คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา” และในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ประเทศไทยยังคงใช้แนวปฏิบัติการพัฒนาแบบ คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา แต่ได้มีการบูรณาการเข้ากับ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้คนไทยซึ่งส่วนใหญ่ยังคงมีอาชีพทางการเกษตรได้เตรียมเผชิญกับบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลง รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาประเทศ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549: ป, ฝ) ได้รายงานผลกระทบทางสังคมเชิงบวกที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนด้านสังคมว่า บริบทที่เปลี่ยนไปนับเป็นโอกาสในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของประเทศไทย และนำมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งเป็นสินทรัพย์ทางปัญญาที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ อย่างไรก็ตาม ได้กล่าวถึง สภาพชุมชนในเชิงลบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ถูกละเลยและมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่มีน้อย ในขณะที่ สังคมไทยยังมีผู้นำการพัฒนาโดยเฉพาะผู้นำชุมชนและปราชญ์กระจายอยู่ทุกพื้นที่ประมาณ 1.7 ล้านคน และมีบทบาทสำคัญเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนทำให้ชุมชนต้นแบบที่มีความเข้มแข็งสามารถเป็นแบบอย่างเพื่อเรียนรู้และประยุกต์ใช้อยู่ทั่วทุกภูมิภาค

จากรายงานดังกล่าวชี้ให้เห็นถึง ปัญหาที่สำคัญของการจัดการองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าจำเป็นต้องมีการรวบรวม จัดเก็บ และถ่ายทอดองค์ความรู้จากปราชญ์หรือผู้รู้ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่ออนุรักษ์องค์ความรู้เหล่านั้นให้อยู่คู่กับชุมชนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ วราภรณ์ หลวงมณี (2545 : 3) ได้กล่าวถึงปัญหาที่สำคัญของการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านคือการขาดการจดบันทึก ไม่มีการถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร และสอดคล้องกับจรัส สุวรรณเวลา (2525:25) ได้กล่าวว่า การสร้างความรู้ได้มาจากการวิจัยค้นคว้าหาความจริง การมีประสบการณ์แล้วมีการใช้ปัญญา สังเคราะห์ เป็นนวัตกรรม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยอาจเป็นการใช้สมองของคนๆ เดียว แต่สภาพความรู้ในปัจจุบันและอนาคตต้องผสมผสานกันหลายคน จึงจะนำไปสู่ความรู้ใหม่ข้ามกรอบของสาขาวิชา ดังนั้น การจัดการองค์ความรู้ จึงต้องเริ่มจากการหาความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างฐานองค์ความรู้ จัดระบบ และเผยแพร่

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นสถาบันการศึกษาด้านเกษตรกรรม ที่เก่าแก่ และมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับมากทางด้านการเกษตรแห่งหนึ่งของประเทศ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาให้มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางความเป็นเลิศทางวิชาการทางการเกษตร (Center of Excellence in Agriculture) ที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ที่มีองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ชีวิต (Life Sciences) เชิงบูรณาการ สร้างและถ่ายทอดนวัตกรรมสู่ชุมชนที่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง มุ่งสร้างบัณฑิตให้เป็นผู้ประกอบการมืออาชีพที่มีคุณภาพทั้งทางทักษะ ด้านภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ” มีการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรตั้งแต่ การผลิต การตลาด นอกจากนี้มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ยังต่างจากมหาวิทยาลัยอื่นๆ คือตั้งอยู่ในชุมชนที่ประชาชนส่วนใหญ่ มีอาชีพทางการเกษตร ทั้งการผลิตพืชการผลิสดัสด์ และการแปรรูปผลผลิต อาชีพทางการเกษตรต่างๆ เหล่านี้ ได้รับการยอมรับในระดับชุมชน ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ซึ่งเกิดจากผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน ที่อาจเรียกว่า “ปราชญ์ท้องถิ่น” เนื่องจากบุคคลเหล่านี้อาจไม่ได้รับความรู้จากการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา แต่หากได้มีการบูรณาการองค์ความรู้จากประสบการณ์ในสภาพจริงในสภาพท้องถิ่นของแต่ละชุมชน ทำให้ประสบผลสำเร็จจากอาชีพทางการเกษตรและใช้ชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและรวบรวม ปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนโดยรอบ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อสร้างเป็นฐานข้อมูลผู้รู้ และจัดการองค์ความรู้ทางการเกษตร ในระดับชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยนำผลการศึกษามาจัดระบบ เรียบเรียง และเผยแพร่สู่สาธารณชนทั่วไป รวมทั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนเพื่อทำให้ชุมชนสามารถนำไปเป็นแนวทางและแบบอย่างเพื่อเรียนรู้และประยุกต์ใช้อย่างยั่งยืนต่อไปอีกทั้งการดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้จะสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประเด็นยุทธศาสตร์ 3: การบูรณาการองค์ความรู้ที่เพิ่มศักยภาพและขีดสมรรถนะของ ชุมชน ประเด็นย่อย : การพัฒนาระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ (ปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตร)

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นและองค์ความรู้ทางการเกษตรในชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้

2. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบการนำเสนอ และถ่ายทอดในรูปแบบต่าง ๆ แก่ชุมชนรอบมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้และประยุกต์ใช้
3. เพื่อสร้างระบบการนำองค์ความรู้ที่ได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณะผ่านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่คาดว่าจะได้รับในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

ผลที่คาดว่าจะได้รับในเชิงเศรษฐกิจ ภายหลังโครงการสิ้นสุดลง ชุมชนได้รับการยกย่องและมีการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต (internet) เกิดการเรียนรู้ เป็นที่รู้จักในเครือข่ายกว้างขวาง และเกิดแหล่งเรียนรู้สำหรับเครือข่าย นำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่น

ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต : ชุมชนสามารถติดต่อปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้มีการผลิตที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในชุมชนของตนเอง

ผลที่คาดว่าจะได้รับในเชิงสังคม ในด้านการเป็นประโยชน์ต่อชุมชนเป้าหมาย ได้แก่การที่ชุมชนเป้าหมายได้มีการเรียนรู้ร่วมกันและทั้งเป็นการอนุรักษ์องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาให้สูญหาย และเพื่อเป็นการยกย่องผู้รู้ของแต่ละชุมชนให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น และเป็นส่งเสริมวัฒนธรรมของการมีความกตัญญูรู้คุณต่อผู้ที่ประโยชน์ต่อชุมชนเกิดเครือข่าย และเกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ในชุมชน และนอกชุมชน

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน 5 ตำบล รวม 51 หมู่บ้าน มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการซึ่งผู้เสนอโครงการวิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและทำการวิจัยในครั้งนี้ 5 ส่วนคือ 1) ปราชญ์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ปราชญ์ชาวบ้าน 3) การจัดการสารสนเทศและองค์ความรู้ 4) บทบาทของมหาวิทยาลัยกับท้องถิ่นและชุมชน และ 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

1. ประชาชนกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.1 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาทำให้ชาติและชุมชนผ่านพ้นวิกฤติและดำรงความเป็นชาติ หรือชุมชนได้ ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่า และความดีงามที่จรรโลงชีวิต และวิถีชุมชนให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนและสมดุล ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพและเป็นรากฐานการพัฒนาที่เริ่มจากการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง การพัฒนาเพื่อการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพัฒนาที่เกิดจากการผสมผสานองค์ความรู้สากลบนฐานภูมิปัญญาเดิม เพื่อเกิดเป็นภูมิปัญญาใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัย ดังนั้น ภูมิปัญญาจึงมีคุณค่าไม่เพียงแต่ต่อท้องถิ่นและผู้คนเท่านั้น แต่ยังเอื้อประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและมั่นคง

1.2 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภูมิปัญญา

มีผู้รู้ให้ความหมายของภูมิปัญญาไว้มากมาย เช่น ภูมิปัญญา (Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรมและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ ภูมิปัญญา เป็นเรื่องที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีตและเป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากินและพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านี้

ภูมิปัญญา หมายถึง ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวนา รู้จักวิถีทำนา การไถนา การเอาควายมาใช้ในการไถนา การรู้จักนวดข้าวโดยใช้ควาย รู้จักสานกระบุง ตระกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องใช้ไม้สอยในชีวิตประจำวัน เรียกว่า ภูมิปัญญาทั้งสิ้น ภูมิปัญญา เป็นผลึกขององค์ความรู้ที่มีกระบวนการสั่งสม สืบทอด กลั่นกรองกับมายาวนาน มีที่มาหลากหลายแต่ได้ประสบประสานกันจนเป็นเหลี่ยมกรณีที่จรัสแสงคงทน และท้าทายตลอดกาลเวลา ความรู้อาจจะไม่ได้เป็นเอกภาพ แต่ภูมิปัญญาจัดว่าเป็นเอกลักษณ์

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถของคนในท้องถิ่นที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์ และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรม

ประเภทของภูมิปัญญา

1. ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เป็นองค์ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมและสืบทอดกันมา เป็นความสามารถและศักยภาพในเชิงการแก้ปัญหา การปรับตัวเรียนรู้และสืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป เพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมชาติ ของเผ่าพันธุ์หรือเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน

2. ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นวิธีการปฏิบัติของชาวบ้าน ซึ่งได้มาจากประสบการณ์แนวทางแก้ปัญหาแต่ละเรื่อง แต่ละประสบการณ์ แต่ละสภาพแวดล้อม ซึ่งจะมีเงื่อนไขปัจจัยเฉพาะแตกต่างกันไป นำมาใช้แก้ปัญหโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่โดยชาวบ้านคิดเอง เป็นความรู้ที่สร้างสรรค์และมีส่วนเสริมสร้างการผลิต หรือเป็นความรู้ของชาวบ้านที่ผ่านการปฏิบัติมาแล้วอย่างโชกโชน เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม เป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้มีพลังและสำคัญยิ่ง ช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตอยู่รอดสร้างสรรค์การผลิตและช่วยในด้านการทำงาน เป็นโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการ มีเหตุ มีผลในตัวเอง

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคน ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดว่าวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง จัดว่าเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในตัวผู้รู้เอง จึงควรมีการสืบค้นรวบรวม ศึกษา ถ่ายทอดพัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

4. ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะของคนไทยที่เกิดจากการส่งเสริมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการการเลือกสรร เรียนรู้ปรุงแต่งและถ่ายทอดสืบทอดกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น พอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรม
2. แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
4. เป็นเรื่องของกาแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชนและสังคม

5. เป็นแกนหลักหรือกระบวนทัศน์ในการมองชีวิตเป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
6. มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
7. มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา
8. มีวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์
9. มีบูรณาการสูง
10. มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง
11. เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม

1.3 แนวทางการดำเนินงานภูมิปัญญาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดให้มีกลุ่มงานภูมิปัญญาท้องถิ่น ภายใต้สำนักพัฒนาเกษตรกร ตามนโยบายปฏิรูประบบราชการ เพื่อรับผิดชอบในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ โดยมีหน้าที่ดังนี้

1. ศึกษา รวบรวม และจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น
 2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษา ทดสอบ และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกร
 3. บริหารและจัดการให้เกิดการทำงานเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา เอกชน และองค์กรเกษตรกร/ชุมชนอย่างเป็นระบบ ในการพัฒนา บ่มเพาะ และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
 4. ส่งเสริมการสนับสนุนการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสากลให้เกิดนวัตกรรมด้านการเกษตร
 5. สนับสนุน และประสานให้เกิดการปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ และทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (แหล่งที่มา : <http://tkagri.doae.go.th/indexhome.php>)

2. กรณีศึกษาปราชญ์ชาวบ้าน

ครูภูมิปัญญาไทยหรือที่ยกย่องกันว่าปราชญ์ชาวบ้าน มีหลากหลายตามความถนัดและการปฏิบัติของแต่ละคนซึ่งมีองค์ความรู้ที่มีการหล่อหลอม ซึมซับ บ่มเพาะ คั้นคว้า ทดลองโดยใช้วิถีชีวิตของตนเองเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ เพื่อทดสอบความถูกต้องแล้วคัดสรร

กลั่นกรองสิ่งที่มีคุณค่าแก่ชีวิต แก่แผ่นดิน ถ้ายทอดให้ผู้อื่นได้สืบสานทั้งที่เป็นมรดกและทั้งที่เป็นสมบัติทางปัญญา ดังนั้นประสบการณ์ความคิดและวิถีการดำรงชีวิตของครุภูมิปัญญาไทยแต่ละท่านล้วนเป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาที่สำคัญของแผ่นดิน ซึ่งกลุ่มงานภูมิปัญญาท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้แนะนำครุภูมิปัญญาไทยหรือปราชญ์ที่น่าสนใจและเรียนรู้วิถีชีวิต / การปฏิบัติงาน ไว้ดังนี้

ครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์ ผู้เรียกตนเองว่า " คนนอกระบบ " เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่น 1 ด้านเกษตรกรรม (การปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม) เจ้ากรมราษฎรส่งเสริม บ้านปากช่อง ต.สนามชัย อ.สตึก จ.บุรีรัมย์ เป็นหนึ่งในจอมยุทธ์ปราชญ์ชาวบ้านพหุภาคีอีสานใต้

จุดเด่นของครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์ คือ

1. เป็นผู้ที่ไม่หยุดที่จะเรียนรู้ สนใจและเฝ้าหาความรู้ตลอดเวลา ศึกษาทดลองปฏิบัติด้วยตนเองจากภูมิความรู้ที่มีอยู่ประกอบกับวิทยาการที่นำมาประกอบทำให้เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาด้านการเกษตรมากมายตั้งแต่เรื่องดิน การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การแปรรูป เป็นต้น
2. เป็นผู้ที่มีภูมิปัญญาทั้งของตนเองและที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาผนวกประสานเข้ากับวิทยาการสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี มีการจัดการให้เกิดการเชื่อมต่อกันอย่างนุ่มนวล และชัดเจนสำหรับการพัฒนาที่ต้องเริ่มต้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานแรก จึงนับว่าเป็นนักพัฒนาชั้นเยี่ยม
3. เป็นนักวิจัยท้องถิ่น งานที่ทำมีการทำอย่างเป็นระบบ ขั้นตอน บันทึกและผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำของคนในท้องถิ่น สร้างเครือข่ายการดำเนินงานจนมีผลงานเป็นรูปธรรมหลายโครงการซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ มากมายเช่น จาก สตง ., สคส ., สปสช . เป็นต้น
4. เป็นผู้ในการเผยแพร่หลักและแนวคิดในในการทำงานกับชุมชนซึ่งขยายผลและเป็นที่รู้จักกันดีในหน่วยงาน ของสถาบันการศึกษากระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และเริ่มเข้ามามีบทบาทในวงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มากขึ้น
5. เป็นนักสารสนเทศ สามารถใช้วิทยาการสมัยใหม่ในระบบสารสนเทศอย่างยอดเยี่ยม จนได้รับรางวัลจากธนาคารโลกในการประกวดตลาดความคิดพัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรมไทย ในหัวข้อการแข่งขัน " เทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชนบทไทย " โดยได้จัดทำเสนอในหัวข้อที่มีชื่อว่า " บริการระบบสารสนเทศท้องถิ่นอีสาน "

(แหล่งที่มา : <http://www.doae.go.th/report/pcb/pcb.htm>)

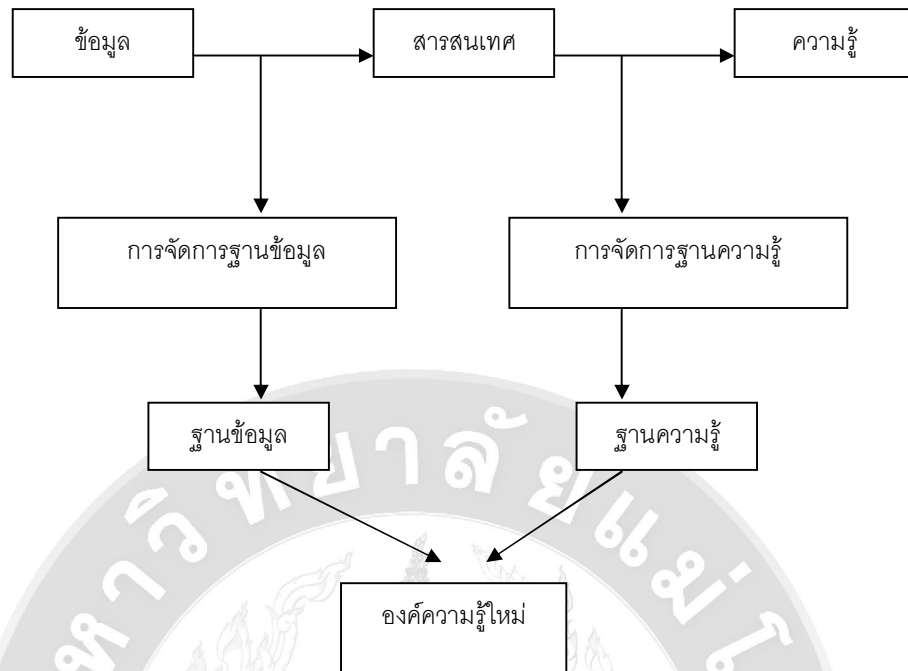
3. การจัดการสารสนเทศและองค์ความรู้

สังคมไทยในปัจจุบันเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร และความรู้ต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย ทั้งที่ไม่เป็นประโยชน์ และเป็นประโยชน์สามารถนำมาใช้ได้ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมรอบข้าง และยังในปัจจุบันสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทเชื่อว่า การมีความรู้ และสามารถนำเอาความรู้มาใช้จะทำให้เกิดการพัฒนาก่อสังคมมากยิ่งขึ้น ความรู้ จึงมีความสำคัญและต้องมีการจัดการความรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สังคมเกิดการขับเคลื่อนไปอย่างสมดุลย์

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (2549) ได้กล่าวถึงขอบข่ายในการจัดการองค์ความรู้ในชุมชนว่า มีกระบวนการทำงานดังนี้ 1) ชุมชนมีองค์ความรู้ด้านใดด้านหนึ่งที่ชัดเจน 2) ชุมชนมีผู้นำหรือปราชญ์พื้นบ้านที่สามารถถ่ายทอดได้ 3) ชุมชนมีการปฏิบัติการและกระบวนการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องยาวนาน 4) ชุมชนมีการปฏิบัติการองค์ความรู้อย่างเป็นรูปธรรมที่เห็นได้ 5) เป็นประเด็นองค์ความรู้ที่เป็นทางเลือกในสังคมได้ 6) ชุมชนมีเยาวชนหรือคนที่ต้องการพัฒนาองค์ความรู้ขึ้น 7) ชุมชนมีฐานทางวัฒนธรรมและความร่วมมือที่ดี 8) ชุมชนสามารถเป็นที่ศึกษาดูงานของชุมชนอื่นได้ 9) ชุมชนมีกลไกการจัดการที่ดี 10) ชุมชนมีรูปแบบการทำงานที่เป็นแบบอย่างได้ 11) สามารถยกระดับเป็นการอธิบายเชิงทฤษฎีได้ 12) มีการสรุปประเมินผลที่สามารถเห็นได้

ขั้นตอนในการกำหนด องค์ความรู้ให้ชัดเจนในชุมชน เพื่อนำเอาองค์ความรู้ไปถ่ายทอดในชุมชนในภายหลัง ในปัจจุบันมีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการสารสนเทศมาใช้ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการ (1) การเก็บรวบรวมข้อมูล (2) การตรวจสอบข้อมูล (3) การรวบรวมเป็นแฟ้มข้อมูล (4) การจัดเรียงข้อมูล (5) การคำนวณ (6) การจัดเก็บ (7) การแจกจ่ายและการสื่อสารข้อมูล ให้อยู่ในรูปแบบที่มีความหมายสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สารสนเทศอาจ ถูกบันทึกในสื่อหลากหลายทั้งสิ่งพิมพ์, สิ่งไม่ตีพิมพ์ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำกลับมาใช้ในภายหลัง

ความรู้จึงเป็นการโยงความจริงที่เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จัดเก็บไว้ในฐานองค์ความรู้ เพื่อส่งถ่ายความรู้ใหม่ แนวคิดการจัดการความรู้และการสร้างฐานความรู้สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 รูปแบบการสร้างองค์ความรู้

4. บทบาทของมหาวิทยาลัยกับท้องถิ่นและชุมชน

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญของประเทศ เนื่องจาก มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งผลิตบัณฑิต ซึ่งในการผลิตบัณฑิตนั้น บัณฑิตจะต้องเป็นผลผลิตที่ต้องมีคุณภาพเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ นอกจากนี้แล้วมหาวิทยาลัย ยังต้องเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ใหม่ และนำเอาองค์ความรู้ใหม่ไปพัฒนาเป็นองค์ความรู้ไปสู่สังคมอย่างเหมาะสมกับชุมชนในแต่ละท้องถิ่นของมหาวิทยาลัย สภาพดังกล่าวทำให้มหาวิทยาลัยมีพันธกิจที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการ คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในการดำเนินงานตามพันธกิจดังกล่าว มหาวิทยาลัยต้องกำหนดทิศทางการดำเนินงานอย่างจริงจัง ดังที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541 : 47-57) ได้กล่าวถึงภาพพึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยไทยไว้ 5 ประการคือ

1. มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งเพาะช่างนักคิดนักวิชาการ หมายถึง มหาวิทยาลัยต้อง มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ทั้งในส่วนของอาจารย์ และนักศึกษา

2. มหาวิทยาลัยเป็นผู้นำความคิดในสังคม หมายถึง บุคลากรในมหาวิทยาลัยควรเป็นผู้เสนอและให้ทิศทางความคิดในเรื่องต่างๆ และต้องมีความสนใจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งภูมิปัญญาที่ช่วยชี้นำ ช่วยสนับสนุนท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่

3. มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งผลิตองค์ความรู้ หมายถึง มหาวิทยาลัยควรมีการวิจัยในประเด็นต่างๆ ของสาขาวิทยาการที่เปิดสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการนำเอาใช้ในการพัฒนาประเทศและนำทรัพยากรมนุษย์มาใช้ประโยชน์มากที่สุด และคำนึงถึงความเหมาะสมของการวิจัยกับบริบทท้องถิ่นแต่ละแห่งด้วย

4. มหาวิทยาลัยเป็นที่ปะทะสังสรรค์ทางปัญญา ระหว่างคนภายในและคนภายนอก หมายถึง การยอมรับภาวศัภาณนอกมหาวิทยาลัยมีส่วในการจัดการมหาวิทยาลัย เนื่องจากการผลิตบัณฑิตจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และ เพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและความเชื่อมโยงอย่างเป็นรูปธรรม

5. มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งเพาะคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายที่จะพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมอย่างจริงจัง เพื่อให้บัณฑิตที่ผลิตออกไปมีการคิดเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม หรือการช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาสกว่าในสังคมมากขึ้น ไม่เพียงแต่การพัฒนาความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ

ดังนั้นบทบาทของมหาวิทยาลัยกับท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้มหาวิทยาลัยได้เข้าใจ และทราบถึง ข้อมูล ข้อเท็จจริงในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยเพื่อนำเอาข้อมูลเหล่านั้นมา พัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด พร้อมทั้งนำกลับไปสู่ชุมชนตามบริบทของชุมชนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนรุ่นต่อไป ได้เกิดการเรียนรู้ และปรับใช้ในชุมชนในบริบทสังคมยุคการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสมดุล

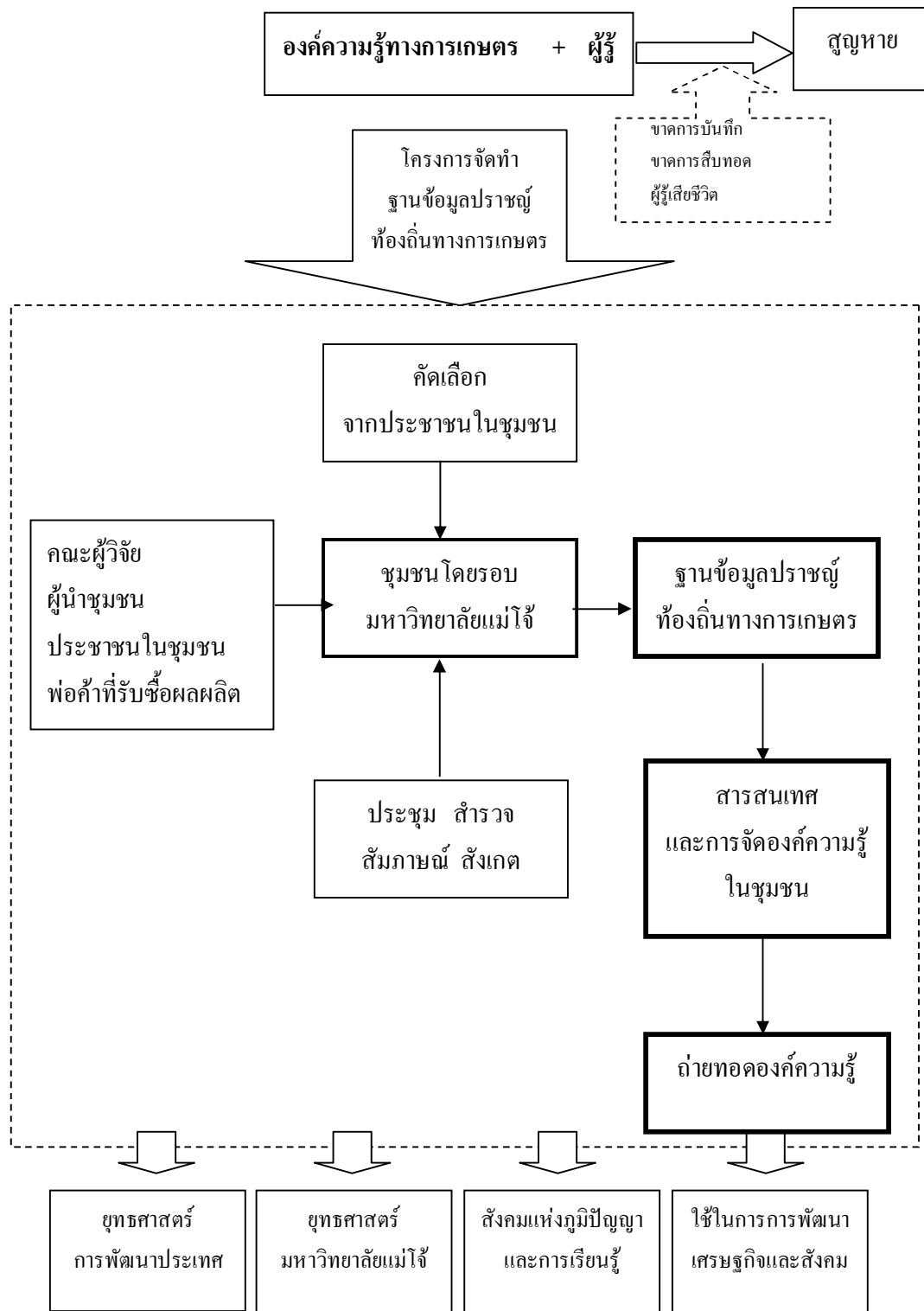
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรารณณ์ หลวงมณี (2545) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสาน พบว่า รูปแบบการจัดการสารสนเทศที่เหมาะสมกับการทำงานในลักษณะ เครือข่าย ได้แก่ การจัดการและผลิตสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านจากตัวบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และนักวิชาการ การรวบรวมและจัดระบบสารสนเทศโดยวิธีการจัดหมวดหมู่ให้ง่ายต่อการเข้าถึงสารสนเทศ และจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายสารสนเทศ จัดทำเป็นบทสรุปหรือรวบรวมเป็นเอกสาร และเผยแพร่ผ่านอุปกรณ์มัลติมีเดีย เชื่อมโยงกับระบบเครือข่าย

อินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้ผู้ใช้สามารถใช้สารสนเทศด้วยวิธีหลากหลายตามความถนัดและความสนใจ นอกจากนี้ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรโรงเรียนควรทำสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านมาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนตำบลควรนำเนื้อหาและวิธีการจัดการสารสนเทศไปปรับใช้ในการพัฒนา และสนับสนุนงบประมาณ

วรพจน์ พุ่มตระกูล (2541 : ง) ได้ศึกษาการจัดการองค์ความรู้ของชุมชนในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า องค์ความรู้ของชุมชนเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ โดยองค์ความรู้อยู่ในรูปของพิธีกรรม วิธีการปฏิบัติ จนกลายเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ การจัดการความรู้มีการจัดรูปองค์กรทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2 ระดับคือ การจัดองค์กรในระดับชุมชน และการจัดองค์กรระหว่างชุมชนในลักษณะเครือข่าย ส่วนการถ่ายทอดองค์ความรู้ของชุมชนมี 2 ระดับคือ ครอบครัวและระดับชุมชน ผ่านกฎเกณฑ์ที่ชุมชนบัญญัติและบังคับใช้กันเอง เพื่อตอบสนองของชุมชนภายใต้ความเชื่อทางจารีตและวิธีการผลิตทางการเกษตร

ภูเบศร์ จักรสมศักดิ์ (2545 : ง) ได้ศึกษา การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำของตำบลสถาน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อจัดเตรียมทำฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำของตำบล เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ พบว่า มีบ่อน้ำตื้นที่สามารถใช้งานได้คิดเป็นร้อยละ 93.45 ของจำนวนบ่อน้ำตื้นทั้งหมดซึ่งมีปริมาณเพียงพอ ส่วนใหญ่นำไปใช้เพื่อชำระ ทำความสะอาด และใช้ในการเกษตร มีระบบประปาหมู่บ้านจำนวน 13 แห่ง ร้อยละ 100 มีการจัดการอย่างเป็นระบบ มีระบบประปาภูเขา 4 แห่ง ยังไม่มีมาตรการในการจัดการน้ำอย่างชัดเจน นอกจากนี้มีแหล่งทรัพยากรที่สำคัญอื่นๆได้แก่ อ่างน้ำขนาดใหญ่จำนวน 1 แห่ง ลำห้วย 1 แห่ง มีการบำรุงรักษา และมีหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง และพบปัญหาคือการตื่นเงินของแหล่งน้ำ การบุกรุก



ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย

คำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งได้มาจาก ประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษสืบทอด จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งระหว่างการสืบทอดมีการปรับประยุกต์และเปลี่ยนแปลง จนอาจ เกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมองค์ความรู้ทางการ เกษตร จากผู้รู้หรือที่เรียกว่า ปราชญ์ท้องถิ่น โดยรอบชุมชนมหาวิทยาลัยแม่โจ้ซึ่งถือเป็นสถาบัน ที่มีการเรียนการสอนทางการเกษตรที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของประเทศไทย จึงมีความสำคัญหากไม่มีการ เก็บบันทึกอยากเป็นระบบ ทำให้ขาดการสืบทอดไปสู่คนรุ่นหลัง การจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ ท้องถิ่นทางการเกษตร จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะมีส่วนช่วยให้มีการจัดระบบข้อมูลของปราชญ์ ท้องถิ่น ไว้อย่างเป็นระบบเพื่อเก็บรักษาองค์ความรู้และช่วย ยกย่อง เชิดชู ผู้รู้ในชุมชนและเป็น ช่องทางให้คนรุ่นใหม่ที่สนใจได้ทราบแหล่งองค์ความรู้จาก ปราชญ์ทุกท่านต่อไป



บทที่ 2

อุปกรณ์และวิธีการ (Materials and Methods)

งานวิจัย การจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและรวบรวมฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นและองค์ความรู้ทางการเกษตรในชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาถ่ายทอดในรูปแบบต่าง ๆ แก่ชุมชนรอบมหาวิทยาลัย และเพื่อสร้างระบบการนำองค์ความรู้ที่ได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณะผ่านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.1 สถานที่ดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาและสำรวจในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน 5 ตำบล รวมจำนวนหมู่บ้าน 50 หมู่บ้าน จากตำบลทั้งหมด 12 ตำบลในอำเภอสันทราย รายละเอียดดังนี้

1. ตำบลแม่แฝก ประกอบด้วย 5 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่	1	บ้านแม่เตาไห
หมู่ที่	7	บ้านหนองหาร
หมู่ที่	8	บ้านวิเวก
หมู่ที่	10	บ้านเกษตรใหม่
หมู่ที่	13	บ้านคอยน้อยพัฒนา

2. ตำบลแม่แฝกใหม่ ประกอบด้วย 12 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่	1	บ้านแม่แฝก
หมู่ที่	2	บ้านสบแฝก
หมู่ที่	3	บ้านเจดีย์แม่ครัว
หมู่ที่	4	บ้านขัวมุง
หมู่ที่	5	บ้านห้วยบง
หมู่ที่	6	บ้านแพะเจดีย์
หมู่ที่	7	บ้านวังชุมเงิน

หมู่ที่	8	บ้านแห้วห้วยบง
หมู่ที่	9	บ้านกลางพัฒนา
หมู่ที่	10	บ้านแพงแม่แฝก
หมู่ที่	11	บ้านเจดีย์พัฒนา
หมู่ที่	12	บ้านป่าป้อ

3. ตำบลหนองหาร ประกอบด้วยหมู่บ้าน 5 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่	1	บ้านแม่เตาไห
หมู่ที่	7	บ้านหนองหาร
หมู่ที่	8	บ้านวิเวก
หมู่ที่	10	บ้านเกษตรใหม่
หมู่ที่	13	บ้านดอยน้อยพัฒนา

4. ตำบลหนองจ่อม ประกอบด้วยหมู่บ้าน 9 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่	1	บ้านฟ้าม่วย
หมู่ที่	2	บ้านนางเหลียว
หมู่ที่	3	บ้านสันป่าสัก
หมู่ที่	4	บ้านท่าเกวียน
หมู่ที่	5	บ้านแม่แก้ดหลวง
หมู่ที่	6	บ้านศรีทรายมูล
หมู่ที่	8	บ้านหนองไคร้หลวง
หมู่ที่	9	บ้านต้นจันทน์

5. ตำบลป่าไผ่ ประกอบด้วยหมู่บ้าน 12 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่	1	บ้านเมืองซอน
หมู่ที่	2	บ้านหนองเต่าคำ
หมู่ที่	3	บ้านป่าไผ่
หมู่ที่	6	บ้านโปง
หมู่ที่	7	บ้านศรีบุญเรือง
หมู่ที่	8	บ้านศรีวังธาร
หมู่ที่	9	บ้านหนองเต่าคำใหม่
หมู่ที่	11	บ้านท่ายาว

หมู่ที่	12	บ้านหม้อ
หมู่ที่	14	บ้านหนองหลวงพัฒนา
หมู่ที่	15	บ้านเกษตรพัฒนา
หมู่ที่	16	บ้านหนองป่าขาว

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิดังนี้

1. **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)** เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากอินเทอร์เน็ต องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลเมืองแม่ใจ ข้อมูลเช่น รายชื่อหมู่บ้าน ข้อมูลทั่วไปตำบล ข้อมูลทั่วไปหมู่บ้าน เป็นต้น

2. **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)** เป็นข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ จากผู้นำชุมชน ชาวบ้านในชุมชน โดยแบ่งการได้ข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะคือ

2.1 การศึกษาสำรวจในชุมชน

ผู้วิจัยเข้าไปในพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลสภาพทั่วไป ได้แก่สภาพหมู่บ้านเพื่อสอบถามข้อมูลรายละเอียดเบื้องต้นจากผู้นำชุมชน และชาวบ้านเพื่อทราบข้อมูลผู้ที่มีองค์ความรู้ทางการเกษตรในด้านต่างๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบเป็นแนวทางในการจัดทำกรอบการสัมภาษณ์

2.2 การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ข้อมูลจากรายชื่อที่ได้จากการสำรวจในรอบแรก ในพื้นที่ชุมชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งบุคคลที่สัมภาษณ์ได้แก่ ปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตร จำนวน 6 คน ที่ได้พิจารณาตามเกณฑ์ 4 ข้อคือ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ประยุกต์วิทยาการ สร้างเครือข่ายท้องถิ่น เผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเข้าไปศึกษาในพื้นที่เพื่อสำรวจ และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยหัวข้อการสัมภาษณ์จะอยู่ในกรอบแนวคิด 4 ประการคือ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ประยุกต์วิทยาการ สร้างเครือข่ายท้องถิ่น เผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน สัมภาษณ์ชาวบ้านที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรในชุมชน

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษา สํารวจ ในโครงการวิจัย การจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีขั้นตอนการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากอินเทอร์เน็ต จากองค์การบริหารส่วนตำบลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิอื่นๆ
2. เข้าพบผู้นำชุมชน และตัวแทนชาวบ้านในชุมชน 5 ตำบล พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่โครงการ เพื่อรวบรวมรายชื่อปราชญ์ในชุมชน
3. รวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาสังเคราะห์ ตามเกณฑ์ในการศึกษาและได้รายชื่อปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตร
4. เก็บข้อมูลในพื้นที่โดยการสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตร
5. นำข้อมูลมาสรุปและเขียนรายงาน
6. พัฒนาเว็บไซต์รวบรวมองค์ความรู้เพื่อเสนอต่อสาธารณะชน

ขอบเขตของการวิจัย

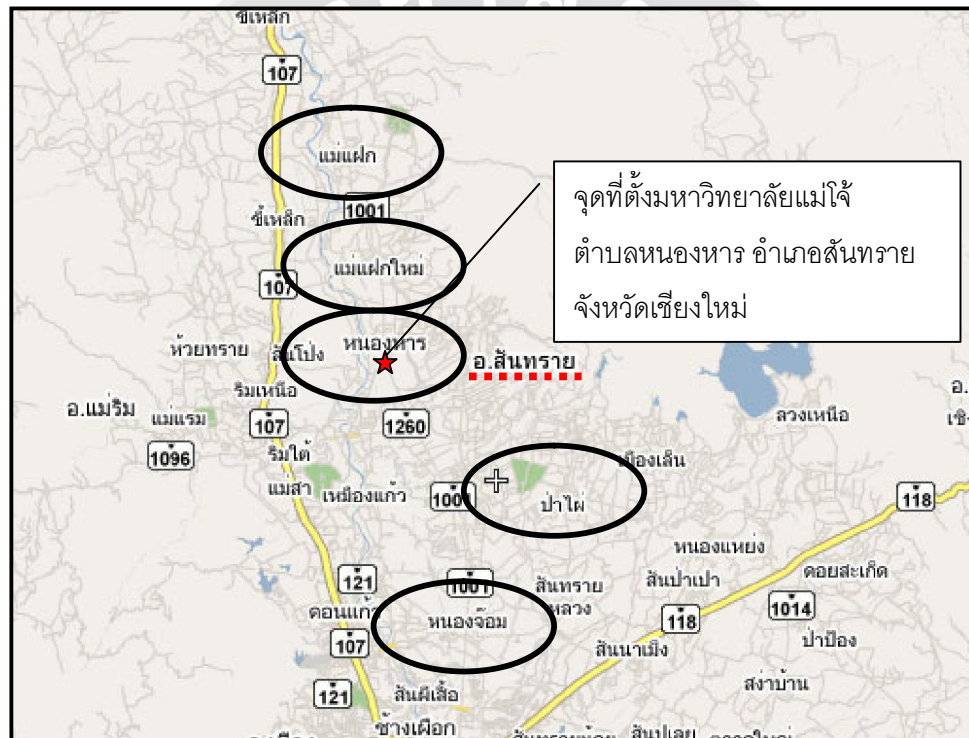
โครงการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีกรอบการวิจัยที่ค้นหาปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้มีขอบเขตในการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. ด้านประชากรที่ใช้ในการศึกษา สํารวจตำบลโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลแม่แฝก จำนวน 12 หมู่บ้าน ตำบลแม่แฝกใหม่ จำนวน 12 หมู่บ้าน ตำบลหนองหาร จำนวน 5 หมู่บ้าน ตำบลป่าไผ่ จำนวน 12 หมู่บ้าน และตำบลหนองจ่อม จำนวน 9 หมู่บ้าน รวมหมู่บ้านทั้งหมด 50 หมู่บ้าน
2. ด้านเนื้อหา ศึกษาคุณสมบัติของปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรตามเกณฑ์ 4 ด้าน คือ ด้านใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านการบูรณาการวิทยาการสมัยใหม่ ด้านการสร้างเครือข่ายความรู้ ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้

บทที่ 3

ผลการศึกษาวิจัย (Results)

การวิจัย การจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม 2550 และสิ้นสุดเดือนมีนาคม 2552 ใช้เวลาทั้งสิ้น 12 เดือน โดยได้ทำการศึกษาสืบค้นข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรในตำบลโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้จำนวน 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่แฝก ตำบลแม่แฝกใหม่ ตำบลหนองหาร ตำบลหนองจ่อม และตำบลป่าไผ่ ดังแสดงในภาพที่ 1



ภาพที่ 3 : แผนที่แสดงจุดที่ตั้งตำบลแม่แฝก ตำบลแม่แฝกใหม่
ตำบลหนองหาร ตำบลหนองจ่อม และตำบลป่าไผ่

ที่มา : <http://wikimapia.org/#lat=18.9299952&lon=99.0043259&z=11 &l=35&m=m&v=1>

ผลการศึกษาวิจัยได้แบ่งการรายงานผลของการศึกษาออกเป็น 4 หัวข้อคือ
1) ข้อมูลทั่วไปตำบล 2) ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตร 4) รูปแบบการถ่ายทอดผ่านระบบอินเทอร์เน็ต พอสรุปได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปตำบล

1.1 หมู่บ้านแม่แฝก

ประวัติความเป็นมา :

ตำบลแม่แฝก เดิมมีจำนวนหมู่บ้าน 8 หมู่บ้าน ต่อมาได้แบ่งการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์บางส่วน

สภาพทั่วไปของตำบล :

มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มติดกับแม่น้ำปิง ตำบลแม่แฝก มีเนื้อที่ทั้งหมด ประมาณ 54,801 ไร่ หรือประมาณ 87.7 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 0.38 ของเนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัด เชียงใหม่ (จังหวัดเชียงใหม่มีเนื้อที่ประมาณ 14,370,625 ไร่ หรือ ประมาณ 22,993 ตร.กม) ลักษณะภูมิประเทศของตำบลแม่แฝก เป็นที่ราบเชิงเขา อยู่ในชั้นความสูงระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 330 – 950 เมตร ลักษณะพื้นที่ลาดเอียงไปทางทิศใต้ มีคลองชลประทานแม่แฝกผ่าน ทางเชิงเขาทางทิศตะวันออกของพื้นที่ราบ และมีแม่น้ำปิงไหลผ่าน ด้านทิศตะวันตกซึ่งเป็นแหล่ง น้ำเพื่อการเกษตรที่สำคัญมีทางหลวงจังหวัด หมายเลข 1001 (เชียงใหม่-พร้าว) ผ่านกลางพื้นที่ ตำบล

อาณาเขตตำบล :

ทิศเหนือ	ติดต่อ	ต.แม่หอพระ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อ	ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ต.ลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ต.ชี้เหล็ก อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

จำนวนประชากรของตำบล :

ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล แม่แฝกเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2550 ปัจจุบันเทศบาลตำแม่แฝก ได้มีการแบ่งการปกครองภายใน ตำบลเป็น 12 หมู่บ้าน จำนวนประชากรในเขต อบต. 9,847 คน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรในตำบลแม่แฝก

หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม	จำนวนหลังคา เรือน
	บ้านหนองมะจับ	571	643	1,214	442
	บ้านโป่ง	553	633	1,186	392
	บ้านห้วยแก้ว	424	459	883	325
	บ้านร่มหลวง	202	212	414	217
	บ้านศรีงาม	291	371	608	236
	บ้านแม่แต	390	408	798	279
	บ้านสหกรณ์นิคมหวาน	269	297	566	179
	บ้านหนองสะ	300	310	610	216
	บ้านพระธาตุ	325	387	712	259
	บ้านศรีงามพัฒนา	433	504	937	333
	บ้านร่มโพธิ์ทอง	298	308	606	178
	บ้านหนองไผ่	742	517	989	312
	รวม	4,798	5,049	9,847	3,368

ที่มา : www.tumbol.com

ข้อมูลอาชีพของตำบล :**1. อาชีพของประชากรในตำบลแม่แฝก มีดังต่อไปนี้**

อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 20.00

อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 72.70

อาชีพค้าขาย ร้อยละ 5.10

อาชีพรับราชการ ร้อยละ 2.20

2. พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวนาปี มันฝรั่ง ลำไย ชมพู่ ถั่วเหลือง ผักชะโอม

ข้าวโพด

3. การปศุสัตว์ที่สำคัญได้แก่ ไก่ไข่ ไก่เนื้อ

ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล :

1. วัดพระธาตุจอมกิตติ
2. วัดบ้านโป่ง
3. ชลประทานแม่แฝก - แม่จัด

ข้อมูลชุมชนและกลุ่มประชาชนของตำบล :

- กลุ่มสตรีก้าวหน้าพัฒนายั่งยืน
- กลุ่มหัตถกรรมกระดาดสา

1.2 ตำบลแม่แฝกใหม่

ประวัติความเป็นมา :

ตำบลแม่แฝกใหม่ แต่เดิมอยู่ร่วมกับตำบลแม่แฝก และเนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นและมีพื้นที่ใหญ่เกินไป จึงได้แบ่งออกเป็นสองตำบล คือ ตำบลแม่แฝก และตำบลแม่แฝกใหม่ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์บางส่วน ประชาชนในตำบลจะรักษาประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาวเหนือไว้อย่างมั่นคง ราษฎรส่วนใหญ่จะใช้ภาษาพื้นเมือง

อาณาเขตตำบล :

ทิศเหนือ	ติดต่อ	ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อ	ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ป่าสงวนมีสันเขาแบ่งปันแนวเขตกับ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	อ.แม่วิม จ.เชียงใหม่ มีแม่น้ำปิงเป็นแนวแบ่งเขต

จำนวนประชากรของตำบล :

จำนวนประชากรในเขต อบต. 7,517 คน และจำนวนหลังคาเรือน 2,450 หลังคา

เรือน

ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล :

1. อบต.แม่แฝกใหม่
2. วัดเจดีย์แม่ครัว

3. โบสถ์คริสต์จักรชัยชนะ

ข้อมูลชุมชนและกลุ่มประชาชนของตำบล :

- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเจดีย์แม่ครัว
- กลุ่มสตรีทำมันฝรั่งอบกรอบ
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.3 หมู่บ้านหนองหาร

ประวัติความเป็นมา :

ตำบลหนองหาร เป็นตำบลในเขตการปกครอง ซึ่งประกอบด้วย 13 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านแม่เตาไห, หมู่ที่ 2 บ้านป่าบง, หมู่ที่ 3 บ้านห้วยเกียง, หมู่ที่ 4 บ้านแม่ใจ, หมู่ที่ 5 บ้านสหกรณ์นิคม, หมู่ที่ 6 บ้านทุ่งป่าเกิด, หมู่ที่ 7 บ้านนิคมท่าโป่ง, หมู่ที่ 8 บ้านท่ายาว, หมู่ที่ 9 ทุ่งหมื่นน้อย, หมู่ที่ 10 บ้านต้นแจะหลวง, หมู่ที่ 11 บ้านสหกรณ์บ้านไร่, หมู่ที่ 12 บ้านแม่ใจใหม่, หมู่ที่ 13 บ้านดอยน้อย

สภาพทั่วไปของตำบล :

ตำบลหนองหารมีเนื้อที่ทั้งหมด 35.792 ตารางกิโลเมตร หรือ 22,370 ไร่ ลักษณะ ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ลาดเชิงภูเขา มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ฝนตกชุก ติดกับแม่น้ำปิง พื้นที่ทั่วไปลาดเอียงไปทางทิศตะวันตก มีที่ราบลุ่ม บางส่วนเป็นที่ราบเชิงเขา สามารถทำเกษตรกรรมได้ดีเนื่องจากมีคลองส่งน้ำของชลประทานที่ไหลจากเขื่อนแม่งัด (เขื่อนสมบูรณ์ชล) ไหลผ่านตลอดปี

อาณาเขตตำบล :

ทิศเหนือ	ติดกับ	ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ทิศใต้	ติดกับ	เทศบาลตำบลแม่ใจ จ.เชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ต.ป่าไผ่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดกับ	อ.แมริม จ.เชียงใหม่

จำนวนประชากรของตำบล :

จำนวนประชากรในเขต อบต. 3,104 คน และจำนวนหลังคาเรือน 850 หลังคา

เรือน

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนประชากรในตำบลแม่แฝกใหม่

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	หลังคาเรือน	ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านแม่เตาไห ¹	8	10	10	20
7	บ้านหนองหาร	443	563	554	1,117
8	บ้านวิเวก	341	436	444	880
10	บ้านเกษตรใหม่ ²	312	265	254	519
13	บ้านดอยน้อยพัฒนา	223	263	305	568
รวม		1,327	1,537	1,567	3,104

ที่มา : www.tumbol.com

หมายเหตุ : 1. บางส่วนอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ
2. บางส่วนอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ

ข้อมูลอาชีพของตำบล :

พื้นที่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจอยู่ในภาคเกษตรกรรม โดยประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เพราะสภาพพื้นที่ของชุมชนอยู่ในเขตชลประทานมีแหล่งน้ำ สำหรับทำการเกษตรนอกจากนี้ก็มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เนื่องจากสภาพพื้นที่ของชุมชนอยู่ใกล้กับสถานที่ราชการหลายแห่งเช่น มหาวิทยาลัยแม่ใจ สถานีทดลองยาสูบศูนย์พัฒนาประมงน้ำจืด

ข้อมูลชุมชนและกลุ่มประชาชนของตำบล :

- กลุ่มผลิตภัณฑ์ประติมากรรมไม้ไผ่ศรีสุข
- กลุ่มผลิตไม้เกมส์
- กลุ่มสตรีสหกรณ์ผลิตภัณฑ์ไม้เกมส์
- ชมรมหัตถกรรมพื้นบ้านป้าขาม

1.4 ตำบลหนองจ่อม

ประวัติความเป็นมา :

ในอดีตที่ผ่านมา พระนางเจ้าจามเทวี เจ้าผู้ครองนครลำพูนได้เสด็จมาทรงน้ำ ในสระแห่งหนึ่งในตำบลหนองจ่อม เมื่อเสด็จกลับพระนางได้ลืมน้ำจ่อมปักผมไว้ที่สระน้ำนั้น ตามภาษา

พื้นเมือง คำว่าสระหมายถึงหนอง และคำว่าจอมหมายถึงป็นปักผม สระน้ำแห่งนั้นจึงได้ชื่อว่า หนองจอม และได้เป็นชื่อเรียก ตำบลหนองจอม มาจนถึงปัจจุบัน

สภาพทั่วไปของตำบล :

ตำบลหนองจอมมีสภาพทางกายภาพทั่วไปเป็นที่ราบ และเป็นพื้นที่เกษตรกรรม อยู่ในเขตชลประทาน มีลักษณะสังคมแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท เป็นที่ราบลุ่มอยู่ในชั้นความสูง ประมาณ 303 - 308 เมตร ลักษณะพื้นที่ลาดเอียงมาทางทิศใต้ ที่ตั้งตำบลอยู่ทางตอนใต้ของพื้นที่ อำเภอสันทราย อยู่ในเขตพื้นที่รับน้ำของชลประทานแม่แฝก มีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1001 ตอนเชียงใหม่-พร้าว ผ่านด้านตะวันตกของตำบล เป็นชุมชนต่อเนื่องจากตำบลหนองหาร และกระจุยตัวเป็นบางจุด ภายในพื้นที่ตำบลมีพื้นที่เกษตรกรรมโดยรอบชุมชน

อาณาเขตตำบล :

ทิศเหนือ ติดกับ ต.ป่าไผ่ และ ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
 ทิศใต้ ติดกับ ต.สันทรายน้อย และ ต.ฟ้าฮ่าม อ.เมือง จ.เชียงใหม่
 ทิศตะวันออก ติดกับ ต.สันทรายหลวง อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
 ทิศตะวันตก ติดกับ ต.สันผีเสื้อ และ ต.ฟ้าฮ่าม อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

จำนวนประชากรของตำบล :

จำนวนประชากรในเขต อบต. 11,075 คน และจำนวนหลังคาเรือน 5,160 หลังคาเรือน

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากรในตำบลป่าไผ่

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
1	บ้านฟ้ามุย	409	458	867	314
2	บ้านนางเหลียว	1,511	1,839	3 , 350	1,579
3	บ้านโป่ง-สันป่าสัก	377	401	778	341
4	บ้านท่าเกวียน	1,031	1,181	2 , 212	1,389
5	บ้านแม่แก้ดหลวง	384	410	794	244

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวน ครัวเรือน
6	บ้านศรีทรายมูล	715	745	1,460	730
8	บ้านหนองไคร้หลวง	904	976	1,880	756
9	บ้านต้นจันทน์	832	1,030	1,862	810
รวม		6,163	7,040	13,203	6,163

ที่มา : www.tumbol.com

ข้อมูลอาชีพของตำบล :

ประชากรในตำบลหนองจ่อมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และ

เกษตรกร

ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล :

1. วัดฟ้าม่วย
2. วัดท่าเกวียน
3. วัดแม่แก้วหลวง
4. วัดสันป่าสัก
5. วัดนางเหลียว
6. วัดศรีทรายมูล
7. วัดหนองไคร้หลวง
8. วัดต้นจันทน์
9. ศาลเจ้าพ่อหนองเต่าดำ
10. ที่ทำการ อบต.หนองจ่อม

ข้อมูลชุมชนและกลุ่มประชาชนของตำบล :

- กลุ่มญาติออร์คิดส์
- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจันทน์

1.5 หมู่บ้านป่าไผ่

ประวัติความเป็นมา :

ตำบลป่าไผ่ เมื่อประมาณ 250 ปีมาแล้ว ได้มีราษฎรจำนวนหนึ่งอพยพมาจากบริเวณเชิงดงทางตอนเหนือของพม่า และได้มาพบที่แห่งนี้มีทำเลที่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัย พื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขาและมีต้นไผ่ขึ้นอยู่มากมาย จึงได้ตั้งชื่อว่า "บ้านป่าไผ่" ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จึงเปลี่ยนเป็น "ตำบลป่าไผ่" ในปี 2483 ตำบลป่าไผ่ถูกยุบไปรวมกับตำบลเมืองเล็น ในปี 2538 ตำบลป่าไผ่ได้ถูกจัดให้ปกครองในรูปแบบของสภาตำบล และในปีถัดมา ปี 2539 สภาตำบลป่าไผ่ ได้รับการยกฐานะให้เป็น องค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

สภาพทั่วไปของตำบล :

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ บางส่วนเป็นภูเขาที่มีความลาดชัน สองข้างทางเป็นป่าไม้โปร่ง แหล่งน้ำที่สำคัญ คือ อ่างห้วยใจ อ่างเก็บน้ำห้วยสะแล้ง และคลองชลประทาน

อาณาเขตตำบล :

ทิศเหนือ	ติดกับ	ต.หนองหาร และ ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ทิศใต้	ติดกับ	ต.สันทรายหลวง อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ต.หนองจ่อม อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดกับ	ต.หนองແຫ່ງ และ ต.เมืองเล็น อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

จำนวนประชากรของตำบล :

จำนวนประชากรในเขต อบต. 7,934 คน และจำนวนหลังคาเรือน 2,908 หลังคา

เรือน

ข้อมูลอาชีพของตำบล :

- อาชีพหลัก ทำนา ทำสวน
- อาชีพเสริม รับจ้าง

ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล :

1. อบต.ป่าไผ่
2. วัดดอยแพนพระผาหลวง
3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านโป่ง

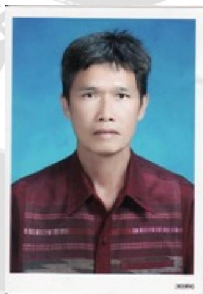
ข้อมูลชุมชนและกลุ่มประชาชนของตำบล :

- กลุ่มจักสานและไม้กลึง
- กลุ่มสตรีแปรรูปสมุนไพรบ้านแม่แก่น้อย(สหกรณ์นิคมสันทราย)
- กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง(สหกรณ์นิคมสันทรายจำกัด)
- กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านโป่ง

2.ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตร

ผลการศึกษาสำรวจปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรตามเกณฑ์ 4 ด้าน คือ ด้านไฟรู้ไฟเรียน ด้านการบูรณาการวิทยาการสมัยใหม่ ด้านการสร้างเครือข่ายความรู้ ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ พบปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรจำนวน 6 รายพอสรุปได้ดังนี้

2.1 นายชิมอิน ปัญญา



ภาพที่ 4 : ชิมอิน ปัญญา

ประวัติส่วนตัว

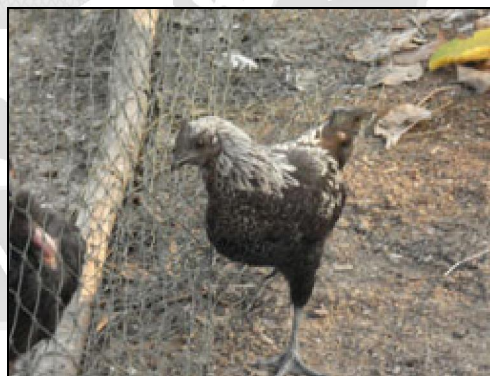
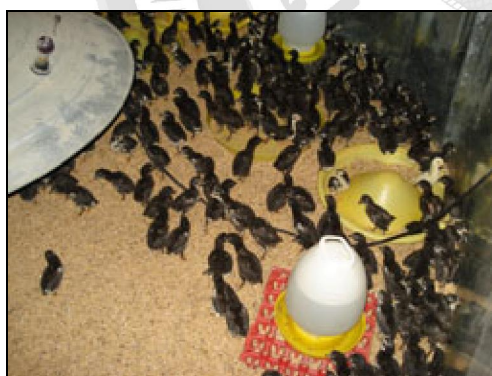
ชื่อ-สกุล : นายชิมอิน ปัญญา ปัจจุบันอายุ 55 ปี
 ที่อยู่ : เลขที่ 253 หมู่ 10 ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
 การศึกษา : จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านร่มหลวง ต. แม่แฝก
 อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

ความเชี่ยวชาญ : สัตว์ปีก (ไก่พื้นเมือง)

โทรศัพท์ : 081 796 3702

กิจกรรมทางการเกษตร

เริ่มแรกมีอาชีพรับจ้างเป็นระยะเวลาประมาณ 20 ปี แต่เนื่องด้วยค่าครองชีพที่เปลี่ยนไปจึงหันเหอาชีพจากอาชีพรับจ้างมาเป็นเกษตรกร เมื่อประมาณปีพ.ศ. 2542 โดยเริ่มต้นด้วยการเลี้ยงสุกร และประกอบอาชีพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่ ซึ่งเป็นอาชีพหลัก และยังมีการเลี้ยงกบ ปลา จิ้งหรีด และปลูกพืชผักสวนครัวพอกินพอใช้ในครอบครัว



ภาพที่ 5 กิจกรรมทางการเกษตร

ปัจจุบันเลี้ยงไก่ทั้งหมด 5,000 ตัว เป็นไก่พันธุ์พื้นเมือง 2,000 ตัว และพันธุ์ผสม 3,000 ตัว นอกจากนี้ยังเข้าร่วมโครงการวิจัยสัตว์ปีกร่วมกับศูนย์บำรุงพันธุ์สัตว์ จ.เชียงใหม่ มีการให้ความรู้แก่เกษตรกรในการทำอาหารหมักแบบอินทรีย์ โดยใช้ต้นกล้วยและผักกาดขาว เป็นวัตถุดิบ นำไปใช้เลี้ยงไก่เพื่อลดต้นทุน มีการแนะนำและให้ความรู้แก่พี่น้องเกษตรกรในชุมชนใน

ด้านปศุสัตว์รวมถึงแนะนำวิธีการใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคมให้เป็นคนพออยู่พอกินไม่ฟุ้งเฟ้อย ถือเป็นตัวอย่างชีวิตครอบครัวที่พอเพียงและมีคุณธรรม

ประวัติการทำงานและบริการสังคม

- พ.ศ.2536 - 2540 - ผู้ประสานงานศูนย์พัฒนาการเด็ก บ้านศรีงาม
- พ.ศ.2536 - กรรมการศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์เครดิตยูเนี่ยนบ้านศรีงามพัฒนา จำกัด
- พ.ศ.2537 - ประธานกรรมการเงินกู้สหกรณ์ออมทรัพย์เครดิตยูเนี่ยนบ้านศรีงามพัฒนา จำกัด
- พ.ศ.2538-2539 - รองประธานคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนบ้านศรีงามพัฒนา จำกัด
- พ.ศ.2540-2541 - ประธานกรรมการเงินกู้สหกรณ์ออมทรัพย์เครดิตยูเนี่ยนบ้านศรีงามพัฒนา จำกัด
- พ.ศ.2542-2543 - ประธานดำเนินการสหกรณ์ออมทรัพย์เครดิตยูเนี่ยนบ้านศรีงามพัฒนา จำกัด
- กรรมการชมรมสหกรณ์ออมทรัพย์เครดิตยูเนี่ยน เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน
- ริเริ่มการทำธุรกิจรวมกันซื้อร่วมกันขาย บ้านศรีงามพัฒนา
- ประธานกรรมการศึกษาสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนบ้านศรีงามพัฒนา จำกัด

ปัจจุบัน

- กรรมการประชาคมหมู่บ้าน
- ร่วมโครงการวิจัยสัตว์ปีกร่วมกับศูนย์บำรุงพันธุ์สัตว์ จ.เชียงใหม่ ในเขตตำบลแม่แฝก รวม 37 ราย
- กรรมการกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
- ประธานกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
- ทำฟาร์มปศุสัตว์อินทรีย์และเกษตรกรอินทรีย์
- เป็นประธานกรรมการศึกษาโรงเรียนบ้านร่มหลวง ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
- ทำงานวิจัยร่วมกับศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์เชียงใหม่เกี่ยวกับไก่พื้นเมืองประตูทางดำเชียงใหม่

การเป็นวิทยากรเผยแพร่ความรู้

- พ.ศ.2541 - วิทยากรแก่นิสิตสงฆ์ จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย จำนวน 54 รูป
- พ.ศ.2542 - วิทยากรรับเชิญสัมมนาแก่ผู้ถูกเลิกจ้างจากสถาบันการเงิน 17 จังหวัดภาคเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วิทยากรรับเชิญให้ความรู้การพัฒนาอาชีพแบบพอเพียง แก่สหกรณ์ศุภนิมิตร เขตแม่หอพระ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่
- พ.ศ.2542 - วิทยากรกลุ่มออมทรัพย์ เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน
- พ.ศ.2543 - วิทยากรรับเชิญศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน
- วิทยากรให้ความรู้แก่ผู้มาศึกษาดูงานสหกรณ์และการพัฒนาอาชีพของสหกรณ์ออมทรัพย์เครดิตยูเนียนบ้านศรีงามพัฒนา จำกัด
- พ.ศ.2544 - วิทยากร หัวข้อ “การจัดการร้านค้าชุมชน” จัดโดย สำนักงานการค้าภายใน
- พ.ศ.2545 - วิทยากรบรรยายพิเศษ หัวข้อ “ธุรกิจเกษตรก้าววิกฤติเศรษฐกิจไทย” ณ อาคารศูนย์ไม้ดอกไม้ประดับ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- วิทยากร หัวข้อ “การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าเกษตร” จัดโดย สำนักงานการค้าภายใน จ.เชียงใหม่
- วิทยากร หัวข้อ “การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าเกษตร” เขต อ.ดอยสะเก็ด ณ ศูนย์พัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- พ.ศ.2548 - ร่วมจัดรายการวิทยุชุมชน รายการเกษตรธรรมชาติคลื่น 95.5 เสียงจากแม่โจ้
- พ.ศ.2549 - วิทยากร หัวข้อ “เกษตรผสมผสาน” จัดโดย สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 5
- วิทยากร หัวข้อ “ความสำเร็จของชุมชนเกษตรด้วยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” ณ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พ.ศ.2550 - ร่วมรายการวิทยุชุมชนตำบลแม่แฝกใหม่คลื่น 90.5 เกษตรอินทรีย์
- ร่วมเป็นวิทยากรด้านปศุสัตว์ โครงการเฉลิมฉลองครบรอบ 80 พรรษา ประชาสุสันต์ ณ ศูนย์ศึกษาพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

- ร่วมเป็นวิทยากรให้การศึกษาเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ เรื่องการใช้สมุนไพรพื้นบ้านทดแทนการใช้ยาปฏิชีวนะ ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

การฝึกอบรม

- พ.ศ.2537
- ศึกษาอบรมบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน
 - อบรมสัมมนาโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชุมชน(ธนาคารออมสิน)
- พ.ศ.2538
- อบรมสัมมนาการสร้างเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 - ศึกษาแลกเปลี่ยนทัศนะประสบการณ์ ไทย-ญี่ปุ่น ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- พ.ศ.2539
- อบรมสัมมนาปลูกผักปลอดสารพิษ ณ สมาคม YMCA เชียงใหม่
- พ.ศ.2541
- อบรมสัมมนา “วิกฤติเศรษฐกิจ” (โครงการต่อเนื่อง)
 - ศึกษาดูงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนศรีฤทัยขลุ่ จ.จันทบุรี
- พ.ศ.2542
- ศึกษาดูงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดเขาย้อย จ.เพชรบุรี
 - ร่วมเสวนารายการ “ลานบ้านลานเมือง” กรุงเทพฯ
 - ศึกษาอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกพันธุ์ผสม ณ หอประชุมอำเภอสันทราย
- พ.ศ.2543
- อบรมสัมมนาองค์กรเครือข่ายเกษตรกรปศุสัตว์ จ.เชียงใหม่
 - อบรมเครือข่ายร้านค้าชุมชน ณ ศูนย์ฝึกอบรมที่5 อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
 - สัมมนาบทบาทสมาชิกกับการพัฒนาสหกรณ์เครดิตยูเนียน ณ จังหวัดเชียงใหม่
- พ.ศ.2546
- อบรมหลักสูตรเทคนิคการเป็นวิทยากรด้านการปศุสัตว์
- พ.ศ.2547
- อบรมหลักสูตรผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่
 - อบรมหลักสูตรผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ
 - อบรมหลักสูตรกระบวนการเสริมสร้างผู้นำนักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
- พ.ศ.2549
- อบรมหลักสูตรการเลี้ยงสัตว์แบบอินทรีย์ ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

รางวัลที่ได้รับ

- พ.ศ.2544
- ได้รับเกียรติบัตรผู้นำดีเด่นด้านส่งเสริมการออมทรัพย์ให้แก่ชุมชนเมืองและชนบทห่างไกล
- พ.ศ.2549
- ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่น จากสำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 5 (ฟาร์มสาธิตการเลี้ยงสัตว์)

- พ.ศ.2551 - ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณยกย่องผลงานที่ช่วยสนับสนุนวงการ
ปศุสัตว์ไทย จากสมาคมสัตวบาลแห่งประเทศไทย
- พ.ศ. 2551 - ได้รับโล่รางวัลดีเด่นระดับประเทศ ฟาร์มเครือข่ายดีเด่น" ครบรอบ 66 ปี
ของกรมปศุสัตว์

การจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองประดู่หางดำ เชียงใหม่ 1

กลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองประดู่หางดำ เชียงใหม่1 มีสมาชิกทั้งสิ้น 50 คน มีการ
ส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงไก่พื้นเมือง โดยจะให้ลูกไก่พื้นเมืองไปเลี้ยงและรับซื้อ
รวมถึงหาตลาดให้ โดยมีการประสานงานกับกรมปศุสัตว์

2.2 นายวันชัย ไลย์



ภาพที่ 6 นายวันชัย ไลย์

ประวัติส่วนตัว

- ชื่อ-สกุล : นายวันชัย ไลย์ อายุ 46 ปี
- ที่อยู่ : 278 ม. 11 บ้านร่มโพธิ์ทอง ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
- การศึกษา : จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านร่มหลวง ต. แม่แฝก
อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
- ความเชี่ยวชาญ : ปศุสัตว์ (ไก่)
- โทรศัพท์ : 083 154 5911

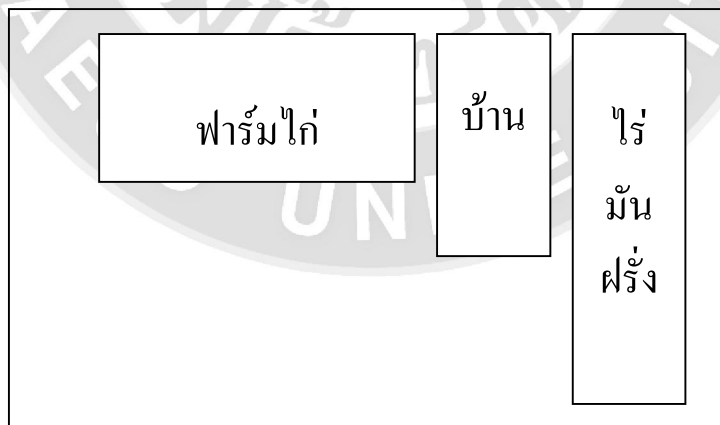
กิจกรรมทางการเกษตร

เริ่มทำการเกษตรโดยปลูกมันฝรั่งจำนวน 3 ไร่ ต่อมาเมื่อปี 2541 มีความสนใจที่
จะเลี้ยงไก่ไข่จึงเริ่มเลี้ยงอย่างจริงจัง จนกระทั่งปัจจุบันมีไก่ไข่ทั้งหมด 7,700 ตัว นอกจากนี้ยังปลูก

ข้าวโพดสลับกับมันฝรั่งอีกด้วย มีการให้ความรู้แก่นักศึกษาที่สนใจในเรื่องการเลี้ยงไก่ไข่ โดยใช้ฟาร์มไก่ไข่ของตนเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงสัตว์แม่แฝก และประธานกลุ่มทำสวนแม่แฝก ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2538 มีสมาชิกทั้งสิ้น 107 ราย



ภาพที่ 7 กิจกรรมทางการเกษตร



ภาพที่ 8 แผนผังพื้นที่ทำการเกษตรของนายวันชัย ไลย์

การฝึกอบรม

1. อบรมหลักสูตรการป้องกันโรคไข้หวัดนก
2. อบรมหลักสูตรมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่

การจัดตั้งกลุ่มทำสวนแม่แฝก

กลุ่มทำสวนแม่แฝก จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2538 เพื่อประกันราคา และรวบรวมผลผลิตของสมาชิกในกลุ่มส่งขายบริษัท ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 107 ราย

วัตถุประสงค์ของกลุ่ม

1. เพื่อประกันราคาผลผลิตของสมาชิกภายในกลุ่ม
2. เพื่อหาตลาดให้แก่สมาชิกในกลุ่ม
3. เพื่อที่จะได้ซื้อปุ๋ยได้ในราคาที่ถูกลงกว่าปกติ

การดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่ม

มีการประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีเงินกองกลางเพื่อใช้เป็นกองทุนสำรองสำหรับสมาชิกในกลุ่ม โดยเรียกว่างบกลุ่ม

2.3 นายสมพร ทิพย์มัลย์



ภาพที่ 9 สมพร ทิพย์มัลย์

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล : นายสมพร ทิพย์มัลย์ อายุ 51 ปี
ที่อยู่ : 95 บ้านฟ้าม้าย ต.หนองจ่อม อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

การศึกษา : จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนฟ้าม่วย ต.หนองจ่อม
อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
ความเชี่ยวชาญ : ข้าว และเครื่องจักรทางการเกษตร
โทรศัพท์ : 081 387 5170

กิจกรรมทางการเกษตร

เริ่มทำการเกษตรโดยทำนาข้าวสืบทอดจากบิดา-มารดา และปลูกข้าวเรื่อยมา จนถึงปัจจุบันโดยเช่าที่ดินจำนวน 100 ไร่ เพื่อใช้ปลูกข้าวทั้งหมดโดยปลูกข้าวหอมมะลิ 501 และ ข้าวหอมประทุมปัจจุบันปลูกข้าวเพื่อขายเมล็ดพันธุ์ให้กับศูนย์ขยายพันธุ์ข้าว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรทั่วไปในเรื่องการปลูกข้าว และเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องการปลูกข้าว ณ ศูนย์ขยายพันธุ์ข้าว อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่

การฝึกอบรม

1. เป็นตัวแทนเกษตรกรเทศบาลตำบลหนองจ่อม อบรมเรื่องการปลูกข้าว
จ.เชียงราย
2. เป็นตัวแทนเกษตรกรเทศบาลตำบลหนองจ่อม อบรมเรื่องการปลูกข้าว
จ.อุตรดิตถ์



ภาพที่ 10 กิจกรรมทางการเกษตร

2.4 นายบุญศรี ใจเป็ง



ภาพที่ 11 บุญศรี ใจเป็ง

ประวัติส่วนตัว

- ชื่อ-สกุล : นายบุญศรี ใจเป็ง อายุ 58 ปี
- การศึกษา : จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
- เกียรติบัตร : ได้รับพระราชทานปริญญาบัตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- ความเชี่ยวชาญ : การปลูกมันฝรั่ง
- โทรศัพท์ : 081 992 5510

กิจกรรมทางการเกษตร

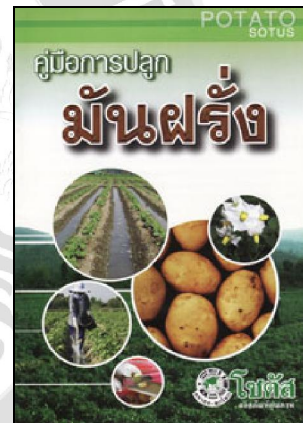
เดิมทำการเกษตรโดยการปลูกยาสูบ ต่อมาได้ปลูกกระเทียม และมะเขือเทศแต่ประสบปัญหาทางการตลาด จึงหันมาปลูกมันฝรั่ง ข้าวโพด และปลูกข้าว บนเนื้อที่ 320 ไร่ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ส่งเสริมเกษตรกรภายในหมู่บ้าน ให้ความรู้แก่นักศึกษาและเกษตรกรทั่วไป โดยเฉพาะเรื่องมันฝรั่ง มีการเขียนคู่มือการปลูกมันฝรั่ง ภายใต้การสนับสนุนของบริษัท SOTUS เพื่อเผยแพร่แก่เกษตรกรและผู้สนใจ ปัจจุบันเป็นคณะทำงานพัฒนาผู้ปลูกมันฝรั่ง มหาวิทยาลัยแม่โจ้



ภาพที่ 12 กิจกรรมการเกษตร

การฝึกอบรม

1. อบรมหลักสูตร การปลูกมันฝรั่ง ปี2527
2. ศึกษาฐานเรื่องมันฝรั่ง ณ ประเทศญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ และสกอตแลนด์



ภาพที่ 13 คู่มือการปลูกมันฝรั่ง

2.5 นาย ประดิษฐ์ ทิพนี



ภาพที่ 14 ประดิษฐ์ ทิพนี

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล : นายประดิษฐ์ ทิพนี อายุ 51 ปี
 ที่อยู่ : 8 ม. 16 ต.ป่าไผ่ อ.สันทราย จ. เชียงใหม่ 50290
 การศึกษา : ระดับการศึกษา ม.4 จากโรงเรียนบ้านศรีบุญเรือง ตำบลป่าไผ่
 อ. สันทราย จ. เชียงใหม่
 ความเชี่ยวชาญ : การเกษตรทั่วไป (ทำนา ปลูกดอกเบญจมาศ เลี้ยงปลา)
 ทำการเกษตรมาแล้วหลายรูปแบบ ทั้งทำนา ปลูข้าวโพด พืชผักต่าง ๆ
 และได้ทดลองการเลี้ยงหมูหลุมและปลูมะละกอ ในปัจจุบันทำนาผลัดกับ
 การปลูกดอกเบญจมาศและเลี้ยงปลา
 โทรศัพท์ : 087 191 1714

กิจกรรมทางด้านการเกษตร

เดิมทำการเกษตรโดยการทำนา ต่อมาก็ปลูข้าวโพดแต่เนื่องจากประสบปัญหา
 เรื่องราคา โรค และแมลงจึงหันมาปลูฝรั่งระหว่างปี 2538-2545 โดยในปี 2543 ได้รับรางวัลรอง
 ชนะเลิศอันดับ 2 ในงานวันเกษตรแห่งชาติจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกับกระทรวง
 เกษตรและสหกรณ์ แต่หลังจากปลูฝรั่งได้ 1 รุ่นก็เห็นว่ากำไรที่ได้จากการปลูฝรั่งนั้นน้อยและ
 ขณะนั้นก็เห็นเพื่อนบ้านปลูกดอกเบญจมาศใช้เนื้อที่เพียง 1 งานก็ได้เงินมากกว่าที่ตนเองปลูมัน
 ฝรั่งถึง 3 ไร่ เมื่อหมดรุ่นของฝรั่งจึงหันมาปลูกดอกเบญจมาศสับเปลี่ยนกับการทำนาโดยศึกษาการ
 ปลูจากเพื่อนบ้านและค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเองประกอบกันไปด้วย ใช้พื้นที่ในบ้านเป็นพื้นที่

เพาะพันธุ์กล้าดอก ทำเป็นแปลงดอก และเลี้ยงปลานิลหมันบริเวณหลังบ้าน 2 สระจำนวน กว่า 3,000 ตัว ส่วนพื้นที่ที่ใช้ในการทำนาและปลูกดอกเบญจมาศเป็นพื้นที่เช่าประมาณ 3 ไร่

ในปี พ.ศ. 2549 ได้อุทิศเวลาเป็นครูภูมิปัญญา (ด้านการเกษตร) ที่โรงเรียนบ้านศรีบุญเรืองและได้ทดลองทำการเลี้ยงหมูหลุม ปัจจุบันเลี้ยงได้ 3 รุ่น และถือว่าผลที่ได้รับเป็นที่น่าพอใจ นอกจากนี้ยังใช้พื้นที่ของโรงเรียนทดลองปลูกมะละกอกว่า 400 ต้นและยังส่งเสริมให้นักเรียนปลูกเป็น เก็บผลผลิตในระยะเวลาที่เหมาะสมเป็น ทำอาหารกินเป็น และขายผลผลิตเป็น โรงเรียนบ้านศรีบุญเรืองทำการเกษตรโดยเน้นหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

นายประดิษฐ์ได้ชักชวนให้ชาวบ้านหันมาปลูกดอกเบญจมาศเนื่องจากได้กำไรดี แต่ชาวบ้านยังไม่กล้าที่จะลงทุนเพราะการปลูกดอกเบญจมาศมีต้นทุนที่สูง



ภาพที่ 15 กิจกรรมทางการเกษตร

การฝึกอบรม

นายประดิษฐ์ได้ผ่านการฝึกอบรมมาหลายหลักสูตร โดยเฉพาะการอบรมในมหาวิทยาลัยแม่โจ้

รางวัลที่ได้รับ

1. ได้รับรางวัล รองชนะเลิศอันดับ 1 ในการประกวดผังพันธุ์แป้นสีทองในงานวันเกษตรแห่งชาติประจำปี 2543 จาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูภูมิปัญญา (ด้านการเกษตร) โรงเรียนบ้านศรีบุญเรือง ตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปัจจุบัน โดยได้ลงประมาณจาก สสส.

บทบาททางด้านการเกษตรที่มีต่อชุมชน

เคยจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงปลาในหมู่บ้าน มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 25 ราย แต่เกิดปัญหาปลาตายเนื่องจากจำนวนปลามากเกินไป ทำให้ออกซิเจนในน้ำไม่พอ สมาชิกในกลุ่มจึงขาดทุนและไม่กล้าที่จะลงทุนอีก

2.7 นายพรหม ใจเมคา



ภาพที่ 16 พรหม ใจเมคา

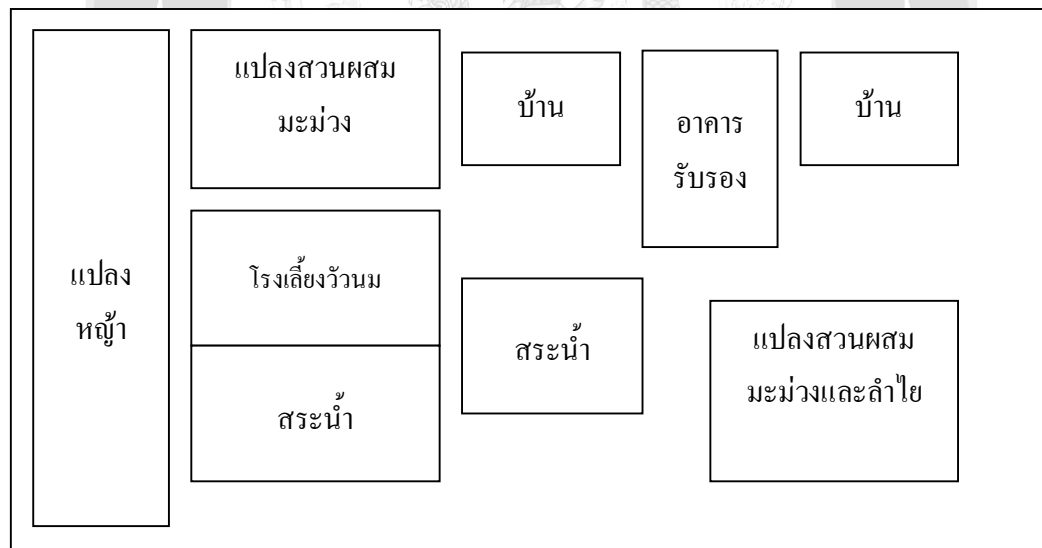
ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล : นายพรหม ใจเมคา อายุ 54 ปี
 ที่อยู่ : 102 ม.3 ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
 การศึกษา : จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเจดีย์แม่ครัว
 ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

ความเชี่ยวชาญ : การเกษตรทฤษฎีใหม่
โทรศัพท์ : 081 366 5944

กิจกรรมทางการเกษตร

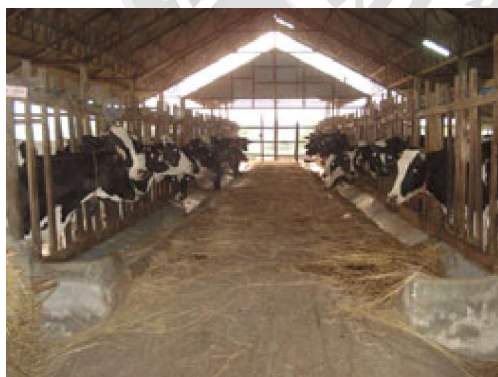
เดิมทำการเกษตรโดยการทำนาและปลูกมันฝรั่งหลังนา ในพื้นที่ทำการเกษตร 10 ไร่ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรและมักประสบปัญหาหาคาที่ไม่แน่นอน ต่อมาปี 2539 ได้เข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างและระบบผลิตรกรรรมการเกษตร (คปร.) ในการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาไม่เหมาะสม ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต คือ พันธุ์ต้นลำไยจำนวน 60 คน มะม่วงโชคอนันต์จำนวน 50 ต้น และต่อมาได้ขยายพันธุ์เพื่อปลูกเพิ่มในพื้นที่ และในปี 2541 ได้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ได้มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน คือ 1. พื้นที่ทำนาจำนวน 3 ไร่ 2. พื้นที่ปลูกไม้ผลและเลี้ยงสัตว์ จำนวน 6 ไร่ 3. พื้นที่อยู่อาศัยและโรงเรียนเก็บวัสดุอุปกรณ์การเกษตร จำนวน 3 งาน 4. พื้นที่สระน้ำขนาด 1,260 ลบ.เมตร และในปี 2542 ได้รับรางวัลชมเชยโครงการคัดเลือกแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ดีเด่น จากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ



ภาพที่ 17 แสดงแผนผังการจัดการฟาร์มของนายพรหม ใจเมคา

นายพรหม ใจเมคา เป็นหัวหน้ากลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพมีการผลิตเพื่อนำมาใช้เองภายในกลุ่มสมาชิกและเพื่อจัดจำหน่ายให้แก่บุคคลทั่วไปที่สนใจ มีการทำปุ๋ยโดยการนำวัตถุดิบภายในชุมชนและภายในกลุ่มสมาชิกรวมเป็นวัตถุดิบหลักในการทำ ซึ่งประกอบด้วย

มูลสัตว์ต่าง ๆ เช่นขี้ไก่ ขี้วัว ดินต่าง(ขี้เถ้า) ขี้เลื่อยจากกินเชื้อเห็ด สารเร่งจากกรมพัฒนาที่ดิน และยังเป็นวิทยากรในเรื่องการทำเกษตรแบบผสมผสาน (ทฤษฎีใหม่)



ภาพที่ 18 กิจกรรมทางการเกษตร

การฝึกอบรม

1. อบรมหลักสูตร

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จากสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

2. อบรมหลักสูตร ประมงอาสา รุ่นที่ 3 จากกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. อบรมหลักสูตร การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาทางมลพิษทางอากาศ จากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงใหม่
4. อบรมหลักสูตร การพัฒนาหมอดินอาสาประจำตำบล ประจำปีงบประมาณ 2546 จากสถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
5. อบรมหลักสูตร การบริหารจัดการกลุ่ม รุ่นที่ 2/2547 ตามโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท ของธนาคารออมสินภาค 7

รางวัลที่ได้รับ

1. รางวัลครอบครัวตัวอย่าง ประจำปี 2540 จากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
2. รางวัลชมเชยโครงการคัดเลือกแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ดีเด่น จากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
3. รางวัลหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านดีเด่น ประจำปีที่ 2545 จากกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การจัดตั้งกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว

กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัว เริ่มจัดตั้งเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2541 จากการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้านเจดีย์แม่ครัว ประกอบด้วย เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร (คปร.) โครงการไร่นาสวนผสม และเกษตรกรที่สนใจ โดยเริ่มต้นมีจำนวนสมาชิก 15 ราย

การจัดตั้งกลุ่มโดยใช้กิจกรรมออมทรัพย์ (กลุ่มสัจจะ) ทุกวันที่ 25 ของเดือนเป็นจุดเริ่มต้นของการพบปะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกทำให้กลุ่มสามารถขยายกิจกรรมในการดำเนินงานของสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 77 ราย มีพื้นที่ที่ทำประโยชน์ของสมาชิกรวมทั้งสิ้น 213 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่พื้นที่ ต.แม่แฝกใหม่ ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

กิจกรรมของกลุ่มสมาชิก แยกเป็น 8 กลุ่มย่อย

1. กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 77 ราย
2. กลุ่มการเกษตรผสมผสาน (ทฤษฎีใหม่) จำนวน 75 ราย
3. กลุ่มผู้เลี้ยงไก่ไข่ จำนวน 15 ราย ทำต่อเนื่อง 3 ราย
4. กลุ่มผู้เลี้ยงปลา จำนวน 15 ราย ทำต่อเนื่อง 5 ราย
5. กลุ่มผู้เลี้ยงวัวนม – วัวเนื้อ จำนวน 3 ราย ทำต่อเนื่องทั้ง 3 ราย แยกเป็นวัวนม 1 ราย วัวเนื้อ 2 ราย

6. กลุ่มเพาะเห็ด จำนวน 7 ราย ทำต่อเนื่อง 1 ราย
7. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ จำนวน 44 ราย
8. กลุ่มผู้ปลูกพืชผักปลอดสารพิษ จำนวน 4 ราย ทำต่อเนื่อง 1 ราย

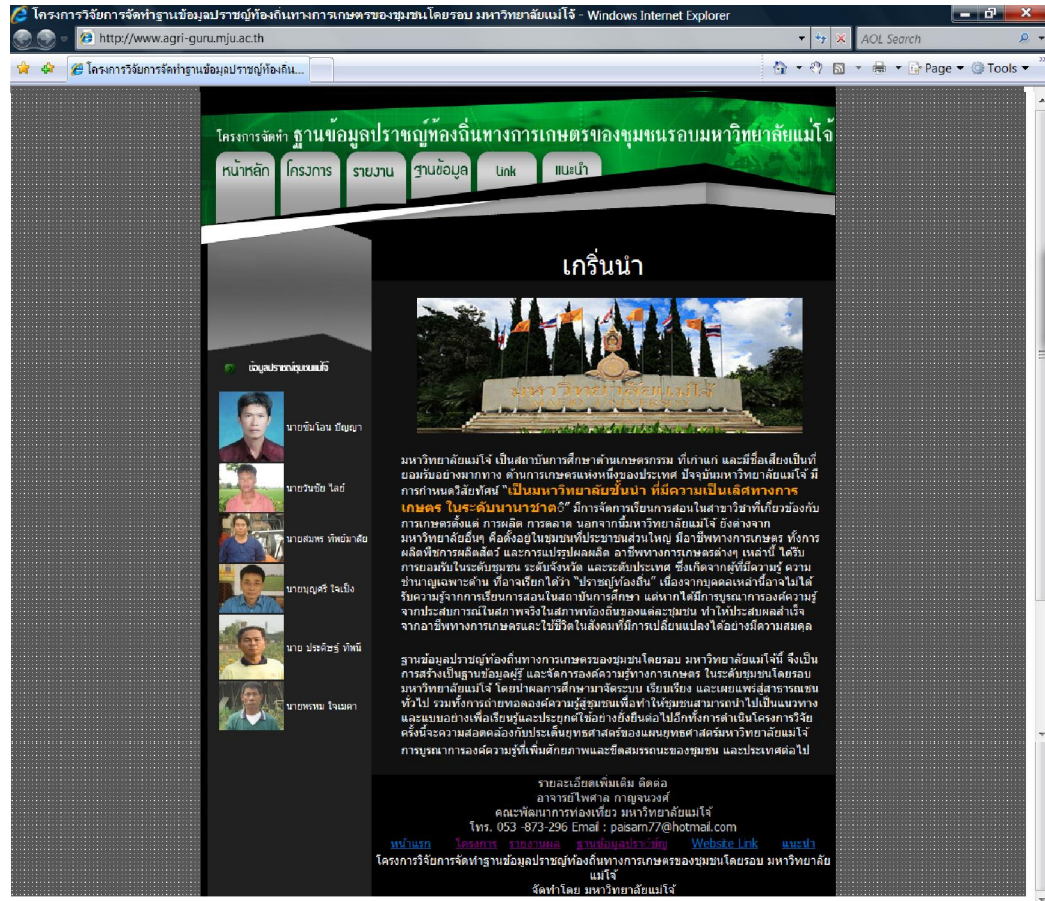
วัตถุประสงค์ของกลุ่ม

1. เพื่อเป็นการออมทรัพย์
2. เพื่อทำการเกษตรแบบครบวงจร
3. เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ร่วมกัน
4. เพื่อให้สามารถร่วมกันซื้อ ร่วมกันขาย และมีการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
5. เพื่อจัดให้มีศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร เพื่อจำหน่ายผลผลิตของกลุ่ม
6. ร่วมกันผลิตและจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ

การดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่ม

จัดการประชุมทุกวันที่ 25 ของเดือนโดยเป็นการประชุมเพื่อระดมความคิดและแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสมาชิกด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ พร้อมทั้งจัดการออมทรัพย์ของกลุ่มสมาชิก และการจัดหาวิทยากรในการให้ความรู้ด้านวิชาการจากหน่วยงาน ต่าง ๆ และผู้ที่ประสบผลสำเร็จด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์และการประมง เพื่อให้ความรู้และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์แก่สมาชิก

3. รูปแบบการถ่ายทอดผ่านระบบอินเทอร์เน็ต



ภาพที่ 19 หน้าแรกของเว็บไซต์ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรรอบชุมชน มหาวิทยาลัยแม่โจ้

จากผลการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาและข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง รวบรวมและพัฒนาเว็บไซต์เก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายมหาวิทยาลัยแม่โจ้ภายใต้ชื่อ URL คือ <http://www.agri-guru.mju.ac.th> เพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดต่อปราชญ์ท้องถิ่น และให้ ข้อมูลเบื้องต้นกับผู้สนใจ ประกอบด้วยเนื้อหา 5 ส่วนหลักคือ 1) รายละเอียดโครงการ 2) รายงานผลการดำเนินงาน 3) ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่น 4) รวมเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง 5) ส่วน ข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดดังนี้

3.1 รายละเอียดโครงการ

ข้อมูลรายละเอียดโครงการ แบ่งการนำเสนอเป็น 7 ส่วนได้แก่ ความสำคัญและที่มา วัตถุประสงค์งานวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ขอบเขตงานวิจัย กรอบแนวคิดงานวิจัย วิธีดำเนินงานวิจัย และคณะผู้วิจัย



ภาพที่ 20 ภาพรายละเอียดของโครงการ

3.2 รายงานผลการดำเนินงาน

การวิจัย การจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม 2550 และสิ้นสุดเดือนมีนาคม 2552 ใช้เวลาทั้งสิ้น 12 เดือน โดยได้ทำการศึกษาสำรวจปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรในตำบลโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้จำนวน 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่แฝก ตำบลแม่แฝกใหม่ ตำบลหนองหาร ตำบลหนองจ่อม และตำบลป่าไผ่



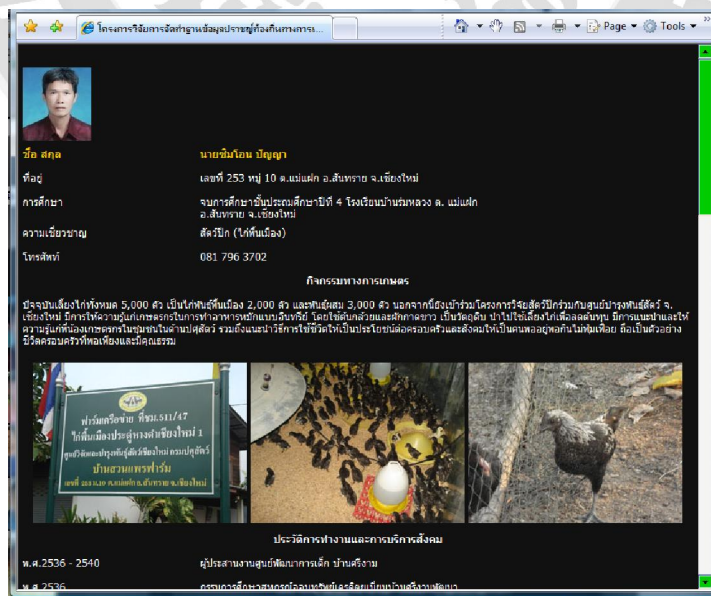
ภาพที่ 21 แผนที่หมู่บ้านโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้

3.3 ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่น

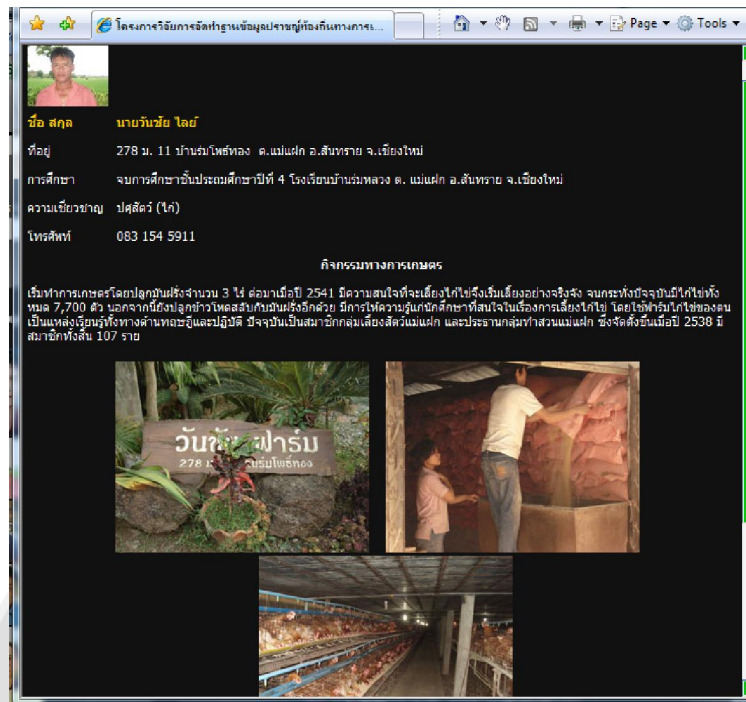
ผลการดำเนินงานได้แก่ ผลการสำรวจปราชญ์ทางการเกษตรโดยรอบชุมชน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ปราชญ์จำนวน 6 คน ได้แก่ นายчимอิน ปัญญา นายวัยชัย ไฉย นายสมพร ทิพย์มัลย์ นายมนตรี ใจเป็ง นายประดิษฐ์ ทิพนี นายพรหม ใจเมคา



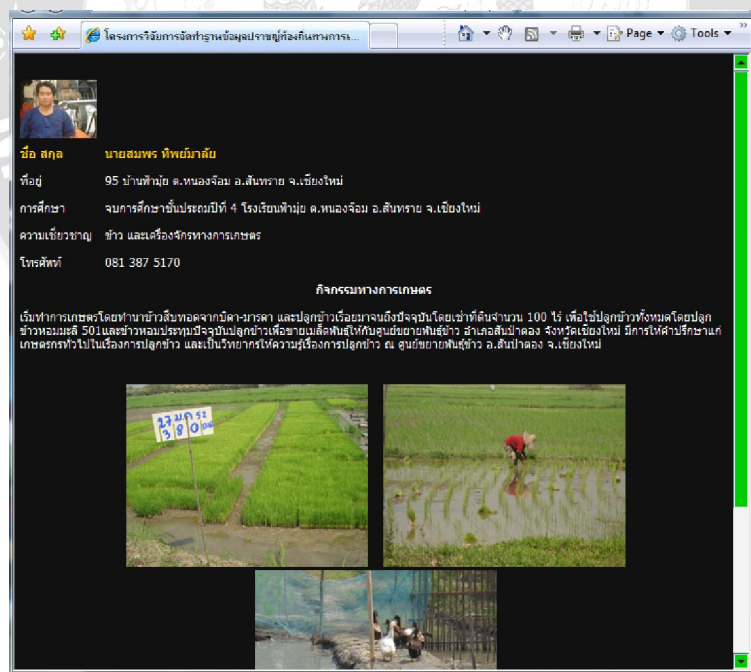
ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้



กิจกรรมทางการเกษตร : นายчимอิน ปัญญา



กิจกรรมทางการเกษตร : นายวันชัย ไลย์



กิจกรรมทางการเกษตร : นายสมพร ทิพย์มาลัย



นิต ลอก

นายประสิทธิ์ นิต

ที่อยู่

8 ม. 16 ต.ป่าไผ่ อ.สันทราย จ. เชียงใหม่ 50290

การศึกษา

ระดับการศึกษา ม.4 จากโรงเรียนบ้านศรีบุญเรือง ตำบลป่าไผ่ อ. สันทราย จ. เชียงใหม่

ความเชี่ยวชาญ

การเกษตรอินทรีย์ (ปลูกผักปลอดสารพิษ เลี้ยงปลา) ทำเกษตรอินทรีย์มาหลายปีจนเป็น ที่ทำมา ปลูกขายให้พ่อ พี่ที่ต่าง ๆ และได้ออกรายการสื่อทางชุมชนและปฎิบัติเอง ในปัจจุบันทำมาผลิตกิน การปลูกผักปลอดสารพิษและเลี้ยงปลา

โทรศัพท์

087 911 1714

กิจกรรมทางการเกษตร

เดิมทำการเกษตรโดยการทำนา ต่อมาก็ปลูกข้าวโพดแต่นี่เนื่องจากประสบปัญหาเรื่องราคา ไร่ และเมล็ดจึงหันมาปลูกมะละกอสองปี 2538-2545 โดยในปี 2543 ได้เข้าร่วมโครงการเมล็ดพันธุ์ดี 2 ในงานวันเกษตรแห่งชาติจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แลหลังจากปลูกเสร็จได้ 1 รุ่นก็เห็นว่าทำไว้เพื่อใช้จากการปลูกไว้กินน้อยและขณะนั้นก็เป็นเพื่อนบ้านปลูกตลอดเลยจากนั้นก็เมื่อที่เดียว 1 งานก็ใช้เงินมากกว่าดินและปลูกกันครั้งที่ 3 ได้ เมื่อหมดเงินของครั้งจึงหันมาปลูกดอกเบญจมาศสืบไปเรื่อยๆจนมาทำการทำในอาชีพการปลูกจากเพื่อนบ้านและคิดหาตลาดขายด้วยตัวเองโดยมีกลุ่มกินไว้ขาย ใช้ทั้งที่ในนาเป็นพื้นที่เพาะปลูกได้ลูก ทุกเป็นเบ่งดอก และเลี้ยงปลาอีกนิดหนึ่งบริเวณบ้านและสระจำนวน กว่า 3,000 ฟุตพื้นที่ก็ใช้มาทำนาและปลูกดอกเบญจมาศได้มาเรื่อยๆจนมา 3 ปี ในปี พ.ศ. 2549 ได้คิดตลาดขายเป็นของตัวเอง (ร้านการเกษตร) ที่บริเวณบ้านศรีบุญเรืองและได้ทดลองทำการเลี้ยงหมูขุน ปัจจุบันเลี้ยงได้ 3 รุ่น และถือว่าผลได้ใช้กิน ทำมาพอใช้ นอกจากนั้นยังใช้หนี้ที่ซื้อโรงเรือนปลูกและยกกว่า 400 ต้นและยังส่งเสริมให้กินเบญจมาศเป็น เก็บเมล็ดในขณะที่ยังเพาะเป็น ต้น ทำมาหาเงิน และขายผลผลิตเป็น โรงเรือนบ้านศรีบุญเรืองทำการเกษตรโดยเป็นผลิตเกษตรอินทรีย์เพื่อตลาดแนวธรรมชาติ

นายประสิทธิ์ได้เข้าร่วมในขบวนการทำมาปลูกปลอดสารพิษมาเนื่องจากได้ทำไว้มีผลว่าบ้านฝั่งใกล้ๆที่จะลงทุนเพราะการปลูกปลอดสารพิษมีต้นทุนที่ต่ำ




กิจกรรมทางการเกษตร : นายประดิษฐ์ ทิพนี

โครงการวิจัยการศึกษากิจกรรมเชิงอนุรักษ์ที่สวนนกเขา...

ชื่อ สกุล นายพรหม ใจเมคา

ที่อยู่ 102 ม.3 ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

การศึกษา จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ 4 โรงเรียนบ้านเจริญแปะ อ.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

ความเชี่ยวชาญ การเกษตรพอเพียง

โทรศัพท์ 081 366 5944

กิจกรรมทางการเกษตร

เดิมทำการเกษตรโดยการปลูกพืชไร่พืชสวน ในพื้นที่ทำการเกษตร 10 ไร่ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรและมีการประสบปัญหาโรคพืชในแปลงนา ปี 2539 ได้เข้าร่วมโครงการทำนุบำรุงดินและระบบนิเวศของกรมการเกษตร (กษ.) ในการปรับปรุงดินปลูกพืชในแปลงนา โดยมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 50 กิโลกรัมต่อไร่ในจำนวน 60 คน และต่อมาได้ขยายพื้นที่ปลูกพืชในแปลงนา และในปี 2541 ได้เข้าร่วมโครงการเกษตรพอเพียงในสวนแนวพระราชดำริ ได้มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน คือ 1. พื้นที่ทำนา จำนวน 3 ไร่ 2. พื้นที่ปลูกพืชสวนและเลี้ยงสัตว์ จำนวน 6 ไร่ 3. พื้นที่ปลูกพืชไร่และโรงเรือนเก็บวัสดุปลูกจากเศษขยะ จำนวน 3 งาน 4. พื้นที่สวนขนาดเล็ก 1,260 ลบ.เมตร และในปี 2542 ได้เข้าร่วมชมเชยโครงการคัดเลือกแปลงเกษตรพอเพียงดีเด่น จากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินายพรหม ใจเมคา เป็นหัวหน้ากลุ่มผู้ผลิตมีอันนอร์นพิธีชาติการคิดเพื่อมาทำแปลงภายในกลุ่มสมาชิกและเพื่อจัดจำหน่ายให้แก่ลูกค้าโดยไม่เก็บกำไร มีการทำปุ๋ยโดยการนำวัสดุเหลือใช้ภายในกลุ่มสมาชิกมาเป็นวัตถุดิบหลักในการทำ ซึ่งประกอบด้วย มูลสัตว์ต่าง ๆ เช่นขี้ไก่ ขี้วัว ขี้ควาย (ขี้เล้ง) ขี้เถ้าจากขี้เถ้าเตา และยังเป็นวิทยากรในเรื่องการทำเกษตรแบบผสมผสาน (พอเพียง)



กิจกรรมทางการเกษตร : นายพรหม ใจเมคา

3.4 ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรทั่วประเทศ

โครงการจัดทำ ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้

หน้าหลัก | โครงการ | รายงาน | ฐานข้อมูล | Link | แผนที่

ปราชญ์ทั่วประเทศ

Submit

ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้

รายชื่อปราชญ์ทางการเกษตรทั่วประเทศ

ภาค : ภาคเหนือ

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้
1	พระสุธรรมณี	วัดศรีเมือง อ.เมือง จ. พะเยา โทร: 08-1724-7566	กองทุนและธุรกิจชุมชน
2	พระครูกิจจานุถุณ	วัดป่าดอยสรีระ อ.ท่าช้าง อ.เมือง จ.กำแพงเพชร โทร: 08-1324-1867	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3	นาย เกียงไกร ก้อนแก้ว	88 ม.3 ต.หนองช้างดิน อ.เมือง จ. ลำปาง โทร: 08-1881-3743	เกษตรอินทรีย์
4	นาย จันทร์ดี แก้วข่ม	120 ม.12 ต.นาหว้า อ.แม่ระ จ. ลำปาง โทร: 08-1788-9496	ฟัลดกรรม
5	นาย จาเียร ใจอ่อน	850 ต.สหประชา อ.สันเต จ. อุตรดิตถ์ โทร: 0-5545-0317	พืชสมุนไพร
6	นาย ชาลี ขวัญเมือง	44 ม.5 ต.ร่องเย็น อ.ร่องวาง จ. แม่ฮ่องสอน โทร: 08-6196-8354	การแพทย์แผนไทย
7	นาย ชูศักดิ์ หาดพรม	118 ม.1 ต.เมืองจ๋อง อ.ฮ้างบ่อ อ.เมือง จ.น่าน โทร: 08-1038-0794	เกษตรผสมผสาน
8	นาย ประจวบ นักร	1311/1 ม.1 ต.วังค้อ อ.วังค้อ อ.เกษตรกรรม (เกษตรกรรม)	การจัดการดินและน้ำ

รายงานโดย: ปราชญ์ท้องถิ่น
อาจารย์ไพฑูริย์ กาญจนวงศ์
คณะพัฒนาการท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้
โทร: 053-873-296 Email: paisam77@hotmail.com

ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรทั่วประเทศ : ภาคเหนือ

โครงการจัดทำ **ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่น**ทางการเกษตรของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้

หน้าหลัก | โครงการ | รายงาน | ฐานข้อมูล | Link | แผนที่

ปราชญ์ทั่วประเทศ

ภาคกลาง Submit

เชิญปราชญ์ชุมชนมา

ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้

รายชื่อปราชญ์ทางการเกษตรทั่วประเทศ

ภาค : ภาคกลาง

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้
1	นาง เคนศิริ ทองนาค	19/1 แขวงเพชรเกษม เขต หนองแขม กทม. โทร: 08-9776-6623	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
2	นาง ทองใบ อ้นทรงาม	22/4 ม.13 ต.โนนศิลา อ.บางระจัน จ. กงทองและธุรกิจชุมชน สิงห์บุรี โทร: 0-3859-2129	
3	นาย นรินทร์ น้อยรักษา	76/8 หมู่ 11 อ.บางบอน แขวงบาง บอน เขตบางบอน กทม 10150 โทร: 08-8012-1940	การทำสวนผลไม้
4	นาย บุญชัย วงษ์ชา	31 หมู่ 11 ต.หนองแก อ.พระ พุทธบาท จ.สระบุรี โทร: 08-1996-6197	สวนกลางนา
5	นาย บุญเพ็ญ นวลดี	10 หมู่ 1 ต.ศิลาทิด อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี โทร: 08-8012-1940	การปลูกสวนป่า
6	นาย บุญดี เต็มแก้ว	16 หมู่ 7 ต.หนองไขว่ อ.เมือง จ. สระบุรี โทร: 08-9533-7547	เกษตรกรรม (ปศุสัตว์ป่านานาชาติ)
7	นาย ประทีป สมภา ญจุ	ต.คลองเตย อ.เมือง จ. 6 ต.ศรีราช ยพนาถ อ.พนาถ กทม. โทร: 0-2623-6011, 0-2418- 2859	แพทย์แผนไทย (การปรุงยา สมุนไพร)

รายละเอียดเพิ่มเติม ติดต่อ
อาจารย์ไพศาล กาญจนวงศ์
คณะพัฒนาการท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้
โทร: 053-872-2966 Email: paksan77@hotmail.com

ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรทั่วประเทศ : ภาคกลาง

โครงการจัดทำ **ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่น**ทางการเกษตรของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้

หน้าหลัก | โครงการ | รายงาน | ฐานข้อมูล | Link | แผนที่

ปราชญ์ทั่วประเทศ

ภาคใต้ Submit

เชิญปราชญ์ชุมชนมา

ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้

รายชื่อปราชญ์ทางการเกษตรทั่วประเทศ

ภาค : ภาคใต้

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้
1	พระครูสุนทรกิจจานุโยค	80 ม.3 ต.ตะโหนด อ.ตะโหนด จ. พัทลุง โทร: 08-1599-9035	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
2	นาย กรีน สันสุริ	53 ม.5 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา โทร: 08-7445-0262	อุตสาหกรรมและฟิสิกส์
3	นาย กีชา วิมลเนติ	13/2 ต.โนนเมือง อ.เมือง จ.นครศรี ธรรมราช โทร: 0-7534-5186	พืชสมุนไพร
4	นาย เคียง คงแก้ว	129 หมู่ 4 ต.บ้านนา อ.ท่าเสา นครศรีธรรมราช จ.พัทลุง โทร: -	เกษตรยั่งยืน
5	นาย จรรย์ ราชอยู่	35 หมู่ 1 ต.นาประจักษ์ อ.โคกโพธิ์ จ. ปัตตานี โทร: 08-9975-8800	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
6	นาย จ่าง กาญจนโสภณ	39 ถนนพาราณสี อ.ปากน้ำ อ.เมือง จ.กระบี่ โทร: 0-7561-1416	พืชสมุนไพร
7	นาย จีระศักดิ์ ทองทัต	40/1 ม.3 ต.บ้านคอก อ.กลาง จ.ภูเก็ต โทร: 08-1892-9204	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
8	นาย ศิริธ พารณพันธ์	253 หมู่ 9 บ้านสิริวัง ต.ท่าโลง อ.ลาน สกา จ.นครศรีธรรมราช โทร: -	เกษตรกรรมผสม

รายละเอียดเพิ่มเติม ติดต่อ
อาจารย์ไพศาล กาญจนวงศ์
คณะพัฒนาการท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้
โทร: 053-872-2966 Email: paksan77@hotmail.com

ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรทั่วประเทศ : ภาคใต้

โครงการจัดทำ **ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้**

หน้าหลัก | โครงการ | รายงาน | ฐานข้อมูล | Link | แผนที่

ปราชญ์ทั่วประเทศ

ภาคตะวันออกเฉียงใต้ Submit

เชิญปราชญ์ชุมชนมา

ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้

รายชื่อปราชญ์ทางการเกษตรทั่วประเทศ

ภาค : ภาคตะวันออกเฉียงใต้

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้
1	นาย ศำรงศักดิ์ ชุมแสงพันธ์	125 ม. 6 บ้านคลองเขต ต.ป่าขุมใน จ. พิจิตร	การปลูกและดูแลรักษาพืชสวน
2	พระสุทิน ปณีโต	วัดไผ่ล้อม ม. 1 ต.บางพระ อ.เมือง จ. นครราชสีมา	การปลูกและดูแลรักษาพืชสวน
3	พระอภัยการบัส ชินดีธรรม	วัดโพธิ์ทอง ม. 2 ต.แสง อ.เมือง จ. นครราชสีมา	การปลูกและดูแลรักษาพืชสวน
4	นาย เสียม บุตรสีทา	411 หมู่ 6 ต.ท่ากระดาน อ.สามชัย จ.ฉะเชิงเทรา	การปลูกและดูแลรักษาพืชสวน
5	นาย วิมลย์ เข้มแฉิม	224 ต.ลาดกระบัง อ.สามชัยเขต จ. นครราชสีมา	การปลูกและดูแลรักษาพืชสวน
6	นาย สมคิด เจริญกิจ	20/4 หมู่ 12 ต.วังหว้า อ.แกลง จ. ระยอง	การปลูกและปรับปรุงสายพันธุ์พืชสวน
7	นาย สมบัติ กาญจนนา	25 หมู่ 6 ต.หนองหว้า อ.พนาทอง จ. นครราชสีมา	การปรับปรุงพันธุ์พืชสวน
8	นาย สำนักร แพทย์ศาสตร์	31 หมู่ 2 ต.วังน้ำขาว อ.เมือง จ. นครราชสีมา	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รายละเอียดเพิ่มเติม ติดต่อ : อาจารย์ไพศาล กาญจนวงศ์ คณะพัฒนาการท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โทร. 053-873-296 Email : pasarn77@hotmail.com

ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรทั่วประเทศ : ภาคตะวันออกเฉียงใต้

โครงการจัดทำ **ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้**

หน้าหลัก | โครงการ | รายงาน | ฐานข้อมูล | Link | แผนที่

ปราชญ์ทั่วประเทศ

ภาคตะวันออกเฉียงใต้ Submit

เชิญปราชญ์ชุมชนมา

ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้

รายชื่อปราชญ์ทางการเกษตรทั่วประเทศ

ภาค : ภาคตะวันออกเฉียงใต้

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้
1	พระครูพิทักษ์ประจักษ์	วัดสามัคคี ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ. สุรินทร์	การปลูกและดูแลรักษาพืชสวน (สพ.บางบัว)
2	นาย แก่นฟ้า แสนเมือง	270 หมู่ 15 ต.กระสัง อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ	เกษตรอินทรีย์
3	นาย โสภณ แดงดอ	45/2 หมู่ 8 บ้านหนองหิน ต.ศิลา อ.เมือง จ.ขอนแก่น	การปลูกและดูแลรักษาพืชสวน
4	นาย คำเคื่อง ภาชี	40 หมู่ 8 บ้านโนนเขวา ต.วังน้ำ อ. แดง จ.บุรีรัมย์	เกษตรกรรมธรรมชาติ
5	นาย คำป่วน สุธงษา	87 หมู่ 2 (สวนน้ำพัน) ต.หนองบัว อ.ภูเรือ จ.เลย	ไม้ดอกไม้ประดับ
6	นาย จันทรี ปรหมภา	138 หมู่ 6 ต.ตลาดโพธิ์ อ.ชุมพวง จ. นครราชสีมา	เกษตรกรรม (เทคนิคการปลูกผักหวาน)
7	นาย เขื่อง ไชยดี	59 หมู่ 2 บ้านอัมพวัน ต.ยาง อ.ศรีณรงค์ จ.สุรินทร์	เกษตรผสมผสาน
8	นาย ขอย สุขพิง	89 ม. 6 ต.แม่เปิน อ.สามชัย จ.สุรินทร์	สวน

รายละเอียดเพิ่มเติม ติดต่อ : อาจารย์ไพศาล กาญจนวงศ์ คณะพัฒนาการท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โทร. 053-873-296 Email : pasarn77@hotmail.com

ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรทั่วประเทศ : ภาคตะวันออกเฉียงใต้

โครงการจัดทำ ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้

หน้าหลัก โครงการ รายงาน ฐานข้อมูล Link แผนที่

ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้

รายชื่อปราชญ์ทางการเกษตรทั่วประเทศ

ภาค : ภาคตะวันตก

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้
1	นาย ทองเหมาะ แจ่มแจ้ง	52 หมู่ 6 ต.วังหาว อ.ศรีประจันต์ จ. สุพรรณบุรี โทร. 08-7025-1240	เกษตรธรรมชาติ (ผลิตข้าว)
2	นาย หิน ไชยทวี	41/1 หมู่ 1 ต.ทรงทอง อ.สามพราน จ. นครปฐม โทร. 08-1857-8590	การพัฒนาพันธุ์ข้าว
3	นาย บุญเลิศ ไทยพิศกุล	3/1 หมู่ 8 ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ. นครปฐม โทร. 08-9113-6309	การแปรรูปผลิตภัณฑ์
4	นาง มนรัตน์ สารภาพ	357 ม. 3 บ้านหนองกระทุ่ม ต.หนองกุ่ม โขงนาการ อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี โทร. 08-1944-7971	
5	นาย ยุทธชัย วิญญ์กุล	105/1 ม. 8 ต.เขาสาม อ.ทับสะแก จ. ประจวบคีรีขันธ์ โทร. 08-1303-0158	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6	นาย สมทรง แสงตะวัน	29/2 ม. 3 ต.บางพระ อ.บางคณที จ. สมุทรสงคราม โทร. 08-8829-7100	เกษตรกรรม
7	นาย สรณพงษ์ บัวโรย	99/13 ม. 12 ต.ลาดใหญ่ อ.เมือง จ. สมุทรสงคราม โทร. 08-1315-3843	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8	ท.อ.อ. สว่าง ไชยละเอียด	1/12 หมู่ 3 ต.สามก้าล ต.นครชัยศรี อ. นครปฐม โทร. 08-922-2005	การผสมพันธุ์กล้วยไม้

รายละเอียดเพิ่มเติม ติดต่อ อาจารย์ไพศาล กาญจนวงศ์ คณะพัฒนาการท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โทร. 052-812-2005 Email: jpu@jpu.ac.th

ฐานข้อมูลปราชญ์ทางการเกษตรทั่วประเทศ : ภาคตะวันตก

3.4

รวมเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

โครงการจัดทำ ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้

หน้าหลัก โครงการ รายงาน ฐานข้อมูล Link แผนที่

แนะนำเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

- คลังปัญญาไทย
http://www.kitnet.or.th/
- ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นภาคเหนือ
http://www.kitnet.or.th/
- ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น
http://www.kitnet.or.th/
- ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นเชียงใหม่
http://www.kitnet.or.th/
- ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นภาคใต้
http://www.kitnet.or.th/
- ศูนย์กลางความรู้แห่งชาติ
http://www.kitnet.or.th/

เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับปราชญ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

บทที่ 4

วิจารณ์ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนโดยรอบ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นและองค์ความรู้ทางการเกษตรในชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบการนำเสนอ และถ่ายทอดในรูปแบบต่าง ๆ แก่ชุมชนรอบมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้และประยุกต์ใช้
3. เพื่อสร้างระบบการนำองค์ความรู้ที่ได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณะผ่านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต

การวิจัยครั้งนี้เริ่มดำเนินการเดือนมกราคม 2551 สิ้นสุดเดือนเมษายน 2552 ใช้เวลาทั้งสิ้น 14 เดือน โครงการวิจัยได้ทำการศึกษาชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ 5 ตำบล ได้แก่

1. ตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
4. ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
5. ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ผลจากการศึกษาฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรของชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยสำรวจปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรตามเกณฑ์ 4 ด้าน คือ ด้านใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านการบูรณาการวิทยาการสมัยใหม่ ด้านการสร้างเครือข่ายความรู้ ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ พบปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรจำนวน 6 ราย ได้แก่

- 1) นายчимอิน ปัญญา เริ่มแรกมีอาชีพขั้บรถรับจ้างเป็นระยะเวลาประมาณ 20 ปี แต่เนื่องด้วยค่าครองชีพที่เปลี่ยนไปจึงหันเหอาชีพจากอาชีพขั้บรถรับจ้างมาเป็นเกษตรกร เมื่อประมาณปีพ.ศ. 2542 โดยเริ่มต้นด้วยการเลี้ยงสุกร และประกอบอาชีพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่ ซึ่งเป็นอาชีพหลัก และยังมีการเลี้ยงกบ ปลา จิ้งหรีด และปลูกพืชผักสวนครัวพอกินพอใช้ในครอบครัว

2) นายวันชัย ไลย์ เริ่มทำการเกษตรโดยปลูกมันฝรั่งจำนวน 3 ไร่ ต่อมาเมื่อปี 2541 มีความสนใจที่จะเลี้ยงไก่ไข่จึงเริ่มเลี้ยงอย่างจริงจัง จนกระทั่งปัจจุบันมีไก่ไข่ทั้งหมด 7,700 ตัว นอกจากนี้ยังปลูกข้าวโพดสลับกับมันฝรั่งอีกด้วย มีการให้ความรู้แก่นักศึกษาที่สนใจในเรื่องการเลี้ยงไก่ไข่ โดยใช้ฟาร์มไก่ไข่ของตนเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงสัตว์แม่แฝก และประธานกลุ่มทำสวนแม่แฝก ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2538 มีสมาชิกทั้งสิ้น 107 ราย

3) นายสมพร ทิพย์มาลัย เริ่มทำการเกษตรโดยทำนาข้าวสืบทอดจากบิดา-มารดา และปลูกข้าวเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันโดยเช่าที่ดินจำนวน 100 ไร่ เพื่อใช้ปลูกข้าวทั้งหมดโดยปลูกข้าวหอมมะลิ 501 และข้าวหอมประทุมปัจจุบันปลูกข้าวเพื่อขายเมล็ดพันธุ์ให้กับศูนย์ขยายพันธุ์ข้าว อำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรทั่วไปในเรื่องการปลูกข้าว และเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องการปลูกข้าว ณ ศูนย์ขยายพันธุ์ข้าว อ.สนป่าตอง จ.เชียงใหม่

4) นายบุญศรี ใจเป็ง เดิมทำการเกษตรโดยการปลูกยาสูบ ต่อมาได้ปลูกกระเทียม และมะเขือเทศแต่ประสบปัญหาทางการตลาด จึงหันมาปลูกมันฝรั่ง ข้าวโพด และปลูกข้าว บนเนื้อที่ 320 ไร่ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ส่งเสริมเกษตรกรภายในหมู่บ้าน ให้ความรู้แก่นักศึกษาและเกษตรกรทั่วไปโดยเฉพาะเรื่องมันฝรั่ง มีการเขียนคู่มือการปลูกมันฝรั่ง ภายใต้การสนับสนุนของบริษัท SOTUS เพื่อเผยแพร่แก่เกษตรกรและผู้สนใจ ปัจจุบันเป็นคณะทำงานพัฒนาผู้ปลูกมันฝรั่ง มหาวิทยาลัยแม่โจ้

5) นาย ประดิษฐ์ ทิพนี เดิมทำการเกษตรโดยการทำนา ต่อมาก็ปลูกข้าวโพดแต่เนื่องจากประสบปัญหาเรื่องราคา โรค และแมลงจึงหันมาปลูกฝรั่งระหว่างปี 2538-2545 โดยในปี 2543 ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ในงานวันเกษตรแห่งชาติจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่หลังจากปลูกฝรั่งได้ 1 ไร่ก็เห็นว่ากำไรที่ได้จากการปลูกฝรั่งนั้นน้อยและขณะนั้นก็เห็นเพื่อนบ้านปลูกดอกเบญจมาศใช้เนื้อที่เพียง 1 งานก็ได้เงินมากกว่าที่ตนเองปลูกมันฝรั่งถึง 3 ไร่ เมื่อหมดรุ่นของฝรั่งจึงหันมาปลูกดอกเบญจมาศสับเปลี่ยนกับการทำนาโดยศึกษาการปลูกจากเพื่อนบ้านและค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเองประกอบกันไปด้วย ใช้พื้นที่ในบ้านเป็นพื้นที่เพาะพันธุ์กล้าดอก ทำเป็นแปลงดอก และเลี้ยงปลานิลหมันบริเวณหลังบ้าน 2 สระจำนวน กว่า 3,000 ตัว ส่วนพื้นที่ที่ใช้ในการทำนาและปลูกดอกเบญจมาศเป็นพื้นที่เช่าประมาณ 3 ไร่

ในปี พ.ศ. 2549 ได้อุทิศเวลาเป็นครูภูมิปัญญา (ด้านการเกษตร) ที่โรงเรียนบ้านศรีบุญเรืองและได้ทดลองทำการเลี้ยงหมูหลุม ปัจจุบันเลี้ยงได้ 3 รุ่น และถือว่าผลที่ได้รับเป็นที่น่า

พอใจ นอกจากนี้ยังใช้พื้นที่ของโรงเรียนทดลองปลูกมะละกอกว่า 400 ต้นและยังส่งเสริมให้นักเรียนปลูกเป็น เก็บผลผลิตในระยะเวลาที่พอเหมาะเป็น ทำอาหารกินเป็น และขายผลผลิตเป็น โรงเรียนบ้านศรีบุญเรืองทำการเกษตรโดยเน้นหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

นายประดิษฐ์ได้ชักชวนให้ชาวบ้านหันมาปลูกดอกเบญจมาศเนื่องจากได้กำไรดี แต่ชาวบ้านยังไม่กล้าที่จะลงทุนเพราะการปลูกดอกเบญจมาศมีต้นทุนที่สูง

6) นายพรหม ใจเมคา เดิมทำการเกษตรโดยการทำนาและปลูกมันฝรั่งหลังนา ในพื้นที่ทำการเกษตร 10 ไร่ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรและมักประสบปัญหาราคาสินค้าที่ไม่แน่นอน ต่อมาปี 2539 ได้เข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างและระบบผลิตรวมการเกษตร (คปร.) ในการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาไม่เหมาะสม ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต คือ พันธุ์ต้นลำไยจำนวน 60 คน มะม่วงโชคอนันต์ จำนวน 50 ต้น และต่อมาได้ขยายพันธุ์เพื่อปลูกเพิ่มในพื้นที่ และในปี 2541 ได้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ได้มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน คือ 1. พื้นที่ทำนา จำนวน 3 ไร่ 2. พื้นที่ปลูกไม้ผลและเลี้ยงสัตว์ จำนวน 6 ไร่ 3. พื้นที่อยู่อาศัยและโรงเรียนเก็บวัสดุอุปกรณ์การเกษตร จำนวน 3 งาน 4. พื้นที่สระน้ำขนาด 1,260 ลบ. เมตร และในปี 2542 ได้รับรางวัลชมเชยโครงการคัดเลือกแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ดีเด่น จากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จากการค้นพบข้อมูลดังกล่าวทำให้พบว่า ปราชญ์ท้องถิ่นทางการเกษตรตามเกณฑ์ 4 ด้าน คือ ด้านใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านการบูรณาการวิทยาการสมัยใหม่ ด้านการสร้างเครือข่ายความรู้ ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ มีจำนวนลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด และพบสาเหตุโดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปราชญ์ยังไม่มีการจัดบันทึกและรวบรวมรายละเอียด
2. ปราชญ์ทางการเกษตรลดลง เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้ทุ่มเทในอาชีพทางการเกษตร หรือทำแบบมืออาชีพ เพียงแต่ทำไปวันๆ
3. โลกเปลี่ยนแปลง ความเจริญเข้ามาในชุมชนเกษตร ทำให้วิถีชีวิตของชุมชนการเกษตรเปลี่ยนแปลง หันไปทำอาชีพอื่นเพราะสามารถสร้างรายได้ดีกว่า พื้นที่ทางการเกษตรลดลง กลายเป็นพื้นที่ธุรกิจมากขึ้นเช่น อาคารพาณิชย์ หมู่บ้านจัดสรร
4. ปราชญ์มีความรู้ ความสามารถ แต่กำลังจะถูกภาคธุรกิจเข้ามามีบทบาทในการใช้ปราชญ์ เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงชุมชน เนื่องจากชุมชนมีความเชื่อและศรัทธาในตัวของปราชญ์ การเข้าไปช่วยเหลือจึงมีประโยชน์ทางธุรกิจแอบแฝง

รูปแบบการถ่ายทอดผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

จากข้อมูลที่ได้รับรวบรวมนำมาจัดเป็นระบบการนำองค์ความรู้ที่ได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณะผ่านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบการนำเสนอและถ่ายทอดแก่ชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ รวบรวมและพัฒนาเว็บไซต์เก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายมหาวิทยาลัยแม่โจ้ภายใต้ชื่อ URL คือ <http://www.agri-guru.mju.ac.th> เพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดต่อปราชญ์ท้องถิ่น และให้ข้อมูลเบื้องต้นกับผู้สนใจ ประกอบด้วยเนื้อหา 5 ส่วนหลักคือ 1) รายละเอียดโครงการ 2) รายงานผลการดำเนินงาน 3)ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่น 4) รวมเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง 5) ส่วนข้อแนะนำ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ควรให้การสนับสนุนให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการรวบรวมและพัฒนาเว็บไซต์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีข้อมูลปราชญ์มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์แก่เกษตรกร

2. ควรมีการติดตามข้อมูลด้านการเกษตรที่ปราชญ์อาจมีการค้นพบใหม่ อย่างต่อเนื่องเพื่อนำข้อมูลมาเผยแพร่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายพื้นที่การค้นหาปราชญ์ให้ครอบคลุมพื้นที่ ที่มีเกษตรกรเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย

2. ควรมีการกำหนดระยะเวลาของการวิจัยมากกว่า 1 ปี เนื่องจากพบว่าการที่จะสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูล ใช้เวลามาก เพราะปราชญ์ส่วนมากมักจะเดินทางไปถ่ายทอดองค์ความรู้แหล่งอื่นที่ไม่ใช่ในท้องถิ่น

3. เนื่องจากปราชญ์ทางด้านการเกษตรมีจำนวนน้อย จึงควรมีการค้นหาปราชญ์ด้านอื่น ๆ ที่มีการนำเอาผลผลิตทางการเกษตรมาทำเป็นธุรกิจในท้องถิ่น นำมารวบรวมเป็นฐานข้อมูลของแต่ละท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2541. **มหาวิทยาลัยที่ทางแยก:จุดประกายวิสัยทัศน์**. กรุงเทพฯ: ชัคเชลมีเดีย.
- จรัส สุวรรณเวลา. 2545. **อุดมศึกษาไทย**: กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรพจน์ พุ่มตระกูล. 2541. **การจัดการองค์ความรู้ชุมชนในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ**. เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรารักษ์ หลวงมณี. 2545. **การจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสาน**. :ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภูเบศร์ จักรสมศักดิ์. 2545. **การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำของตำบลสถาน**. เชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . 2549. [ข้อมูลออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.nesdb.go.th/plan10/data/สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ%20ฉบับที่%2010.pdf> (28 กันยายน 2549) -Last Update: August 24, 2006 9:25
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. 2549. กระบวนการจัดการความรู้. วิทยาลัยการจัดการทางสังคม (วจส.). [ข้อมูลออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.thaiknowledge.org/board/files/board10/0/process-knowledge.ppt> . (23 พฤศจิกายน 2549)
- กลุ่มงานภูมิปัญญาท้องถิ่น สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร . 2552. ปราชญ์ชาวบ้าน. [ข้อมูลออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.doae.go.th/report/pcb/pcb.htm> (23 พฤศจิกายน 2549)
- กลุ่มงานภูมิปัญญาท้องถิ่น สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร. 2552. ภูมิปัญญาท้องถิ่น. [ข้อมูลออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://tkagri.doae.go.th/> (23 พฤศจิกายน 2549)
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. 2552. ศูนย์กลางเรียนรู้แห่งชาติ. [ข้อมูลออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.tkc.go.th/index.aspx?>

pageid=174&parent=110&directory=1271&pagename=content (2
มีนาคม 2552)

เทศบาลตำบลแม่แฝก. 2552. สภาพทั่วไป. [ข้อมูลออนไลน์] แหล่งที่มา :

<http://www.maefag.go.th/overview.pdf> (2 มีนาคม 2552)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร. 2552. ข้อมูลทั่วไป อบต.. [ข้อมูลออนไลน์] แหล่งที่มา :

<http://www.nongharn.go.th/sub/gen.html> (2 มีนาคม 2552)

เทศบาลตำบลหนองจ่อม. 2552. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น. [ข้อมูลออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.nongjom.org/intro.php>
(2 มีนาคม 2552)

